

PIARISTA DIÁK

EMLÉKEZÉS A PESTI ISKOLA 300-ÉVES ÉVFORDULÓJÁN

Az ez évi piarista kerek jubileumok egyike fővárosunkhoz kapcsolódik. A kegyes atyák az 1717. évi Pest-belvárosi kezdetektől számított 200. évben eljuttattak oda, hogy 1917-ben használatba vehették ugyancsak belvárosi „palotájukat” – ahogy azt méltán így nevezték. Bizton remélhették, hogy ez valóban a végső működési helyük lesz az ország szívében. A történelem kereke azonban drámai fordulatokat vett: az 1919 „forradalmi” éve, majd újabb háború, államosítás, diktatórikus átköltöztetés, végül örvendetes visszaköltözés – ami a jelen jubileumi évben itt is emlékezésre késztet.

A jubileumi öregdiák-találkozót május 27.-ére hívták össze. A Mikszáth Kálmán-téren, ahol a gimnázium és a rendház 1953-2011 között „ideiglenesen” működött, emléktáblát avattak a Magyar Piarista Diákszövetség hathatós közreműködésével az iskola szerzetes és világi tanárai meg az idejárt öregdiákok jelenlétében. Elsőként Görbe László piarista – tanárként és igazgatóként itt működött – szólt az úttestet is elfoglaló megjelentekhez, majd az avatóbeszédet Strommer Pál a Magyar Piarista Diákszövetség elnökeként mondta, végül a táblát Görbe László Sch. P. áldotta meg. Egy táblát a Sacré Coeur nővérek korábban itt működő Sophianum leánygimnáziuma, internátusa és elemi iskolája emlékére már 2005-ben elhelyeztek. Most a piaristák teljesen azonos jellegű és méretű táblája ettől egy ablaknyi távolságra került föl.

* * *

*Főtisztelendő Atyák! Kedves Tanárnők és Tanár Urak!
Tisztelt Igazgató Úr!*

Tisztelettel köszöntöm a Diákszövetség vezetőit és a megjelenteket! Kedves öregdiákok és mai diákok!

1953-ban, nyár folyamán a piarista atyák és a piarista diákok megfeszített munkával költöztették a rendházat és az iskolát, ahogy akkor és azóta mondjuk, a Duna-parti épületből a Mikszáth téri épületbe, hogy szeptemberben indulhasson a tanítás. Ez volt az ötödik költözés a piarista iskola és rendház életében.

Az épület 1950 előtt a Szent Szív Társaság (Sacré Coeur) nővéreinek Sophianum intézete volt. Majd Lenin Intézetként működött három évig. Ekkor alakították át valamennyire, a piarista rend igényei alapján. Bár nem minden épületrészt kaptak meg az atyák, amit megígértek nekik. Így az addig használt 5700 m² helyett 2900 m²-re zsugorodott össze a rendház és az iskola élettere.

Kovács Mihály tanár úr mesélte, hogy amikor átjött megsejlelni a munkákat és látta a villanszerelést, kérte, hogy megfelelő átmérőjű vezetéket használjanak, akkor kitiltották az épületből, mint aki a szocialista munkamorált rombolja. Mikor átvették az épületet, akkor a második emeleten kezdte felgyújtani a lámpákat. Mire a földszintre ért, akkorra a nem jól méretezett vezetékek nagy része elégett. Újra kellett csinálni az egészet. (Több diplomás! mesterek szereltek.) A villanszerelés mellék-

termékeként néhány lehallgató készüléket is elhelyeztek a falban. Ezekből néhányat később megtaláltunk.

1953. augusztus 27-én Balanyi György asszisztens mondta az utolsó szentmisét a Duna-parti épület kápolnájában, és beszédében mint rendtörténész arra utalt, hogy „nem a hivatásunk, hanem teljesítésének színhelye változott meg”.

Kovács Mihály tanár úr így emlékezik erről az időről: „Amikor 1950-ben kétévi kényszerű szünetelés után újra megkezdjük a tanítást, sokan meg voltunk győződve arról, hogy ha az a rendszer marad, akkor néhány év után újra, talán végleg bezárnak bennünket, mert mi az elveinkből nem engedhetünk és nem is szándékoztunk engedni. Anélkül, hogy kimondottan bármikor is meg egyeztünk volna, elhatároztuk, hogy amíg taníthatunk, addig igyekszünk olyan iskolát csinálni, amelyre később is vágyakozva emlékeznek vissza.”

A Mikszáth téri iskola – ahogy az újságok sokszor hozták a nevét – a diktatúra éveiben is Budapest oktatósi életének megújításában fontos szerepet játszott.

Az átköltöző piarista atyák, több mint két évszázad örökségét maguk mögött tudva, a szegénységben és a szűkösségben, de Isten segítségével bízva és azt tapasztalva, a pietás (jámborság) és tudomány szellemében nevelték a rájuk bízott ifjúságot. Az innen kikerülő diákok az élet minden terén megállták a helyüket, legyen az politika, művészet, humán- vagy reáltudományok, vagy a gazdasági élet más területe.

A piarista kápolna pedig a lelki élet egyik központja lett. Sík Sándornak és Jelenits Istvánnak, de más atyáknak is itt elmondott elmélkedései, lelkigyakorlatai, vagy a diákmisén mondott beszédei sok diáknak, szülőnek egy életre jelentettek útmutatást.

Az itt eltöltött évek, 1953–2011 közötti 58 év, külső eseményekben nem bővelkedik, mondhatjuk hála Istennek, – bár 1956-ban az eseményeknek majdnem a központjába került, a rádió épületének közelsége miatt. Csöndes hősies munkában teltek az évek. A mindennapos működési gondokat, szűkösségét elviselték az atyák és a diákok. Az oktatás fejlesztésének örömeit újra meg újra átéltük.

Az itt végzett munkából idéznék néhány dolgot a teljesség igénye nélkül; fontossági sorrendet nem tudok felállítani, mert talán jogtalan is lenne:

– Gál tanár úr történelemórái, vagy Jelenits tanár úr magyar órái nemcsak tudást, de élményt is jelentettek.

– A diákszínpad előadásai élményszámba mentek.

– A meghívott előadók tagították a fiatalok látóhatárát.

– Medvigy Mihály tanár úr az új liturgia bevezetésével hozta közel a fiatalokhoz a zsinat szellemében megújuló egyházat. Nála még köszörülni is lehetett.

– A diákkórus szereplésével széppé tette a liturgiát és az ünnepélyeket.

– Pogány tanár úr matematikatanítása a műegyetemi végzést biztosította, de a gyengékkal is elhitette, hogy megérdemlik a kettést.

– Kovács Mihály tanár úr fizikaórái a látókört szélesítették.

– Vízvári László tanár úr a piarista gimnázium hátsó traktusában marionett színházat működtet egészen 1959-ig, míg ki nem rakták – külső kérésre – a szűrüket.

– Mivel a reálirányban tudtak a fiatalok érvényesülni, ezért az atyák elindították a Fizikus Klubot.

– Nyugati kísérleti eszközök beszerzésével új eszközök érkeztek és diákok és tanárok ötleteivel újak készültek a fizikumban.

– A kor igénye alapján az atomfizika-szakkör elindítása az elsők között volt az országban.

– A kibernetika szakkör keretében elsőként épültek robotok (Kártyázó gép, Csodamalom, Halom, Műegér stb.). A Didaktomat feleltető-gépet és a Mikromat számítógép modellt szabadalmazták és gyártották is.

– A számítástechnika elindítását az 1974-ben kapott HP kalkulátortól számítjuk, aminek csodájára jártak a tanárok, diákok és külsők is.

– 1979-ben jelent meg az első teljes értékű számítógépnek tekinthető eszköz, a TRS-80 asztali számítógép. 1983-ban ennek a gépnek tapasztalatai alapján kaptak az állami iskolák is mikroszámítógépeket.

– 1987-ben megjelent a számítógéppel vezérelt gépek korszaka, ezekből a robotokból is több épült a fizikumban.

– 1992-ben itt építettük meg talán elsőnek az országban a 22 állomásból álló számítógép termet, ahol a számítástechnika oktatására lehetőség nyílt.

– Az 1950-es évek szegénysége és a cserkészlet megszüntetése után az iskola adta a lehetőséget, hogy törvényesen vigyék a diákokat kirándulni.

– Elindult a piarista diákok túrázása:

– a gyalogtúrák és éjszakai túrák sora,

– kerékpártúrák idehaza, majd külföldön, Rómáig is eljutva,

– vízitúrák a folyókon, kajakkal és kenuval, hazai és külföldi vizeken,

– vitorlás túrák a Balatonon.

– a túrákhoz a kenu, kajakot és vitorlást is maguk építették.

Sorolhatnám tovább, a diákolimpiák, OKTV, érettségik, felvételik, különböző versenyeknek az eredménye-

it.Utoljára a névtelen piaristákról, a névtelen tanítványokról is szeretnék megemlékezni, akik becsülettel és komoly munkával járultak hozzá, hogy itt Piarista Gimnázium legyen. Akiknek a nevét megidéztem, ott sem dicsekedni akartam, hanem reményt ébreszteni, hogy az Isten irgalma mekkora fát növeszthet a semmiből.

Hirdesse ez az emléktábla azt az iskolát, amelyre most itt vágyakozva emlékezünk vissza. Ugyanakkor küldetést is hordoz, hogy utunkat bátran kell vállalni, amit a Menyeyi Atya ránk bíz, azt merjük megtenni, és tegyük is meg. Köszönöm, hogy meghallgattak!

*Görbe László Sch. P.
a gimnázium volt igazgatója*

* * *

Tisztelt Tanár Urak, kedves Diáktársaim!

Megilletődve, tisztelettel és hálával állunk itt. Megilletődötten egykori iskolánk épületét látva, mert sok emlék fűz minket ezekhez a falakhoz, pedig a falak átalakulnak, mint ahogyan régen is átalakultak lakóházból, zárdává és gimnáziummá. Most ismét elkezdődött annak az épületszárnynak az átépítése, amiben az osztálytermeink voltak. Ha az épület falai, a homlokzata, a belső terei megváltoznak, akkor is megilletődötten fogjuk nézni, mert ezen a helyen életünknek meghatározó részét éltük át.

Megilletődve, tisztelettel és hálával állunk itt. A megilletődésnél talán fontosabb az a tisztelet, amit tanáraink tudása, hite és példája ébresztett bennünk! Tisztelet tanáraink iránt, azután tanáraink elődei és tanáraink utódai iránt. Tisztelet az elkötelezett piarista szerzeteseknek és civil tanároknak, tisztelet minden segítőknek.

Labancz Zsolt tartományfőnök úr mondta, hogy „Az értékek átadása soha nem egy ember műve. Embereknek elkötelezett közössége hordozza, váltja életre az értéket, s így tudnak másokat is meghívni, hogy ezen értékek szerint rendezzék életüket. S azt tapasztaljuk, hogy az iskolák éltető működéséhez ma is közösségre, közösségekre van szükség, hogy azok ne csak a tanulásátadás helyei legyenek, hanem az élet iskolái.”

A piarista gimnázium esélyt adott, esélyt ad arra, hogy értelmiségi szemlélettel éljünk. Jeleníts tanár úr definíciója magasra teszi ebben a mércét: „az az értelmiségi, aki teremtő módon gondolkodik, sőt, az igazi értelmiségi az volna, aki egyvalamihez nagyon ért, de van rálátása az egészre is, van általános műveltsége, amivel eligazodik a világban, megkülönbözteti a megbízhatót a megbízhatatlantól, a pillanatnyi szenzációt az igazán fontos eseményektől.”

Nem állíthatom tehát, hogy minden öregdiákársam igazi értelmiségi életet él, de állítom, hogy esélyt kapunk: esélyt a teremtett világ és benne a teremtett ember munkájának igényes megismerésére, esélyt arra, hogy a magunk szerény módján Teremtőnk alkotótársai lehessünk mérnökként, orvosként, tanárként.

Tisztelem azokat, akik ezt az esélyt adták és adják nekünk.

STROMMER PÁL, MPDSZ ELNÖK

Megilletődve, tisztelettel és hálával állunk itt. Tisztelem a piarista karizmat megélt tanárainkat, piarista szerzeteseket és civileket, mert tapintatos okossággal nyitották a szemünket, a lelkünket, hogy meglássuk, megérezzük a felénk lépő Istent. Tisztelem őket, mert megmutatták, hogy az emberségünket és a hitünket csak közösségben tudjuk átélni és megélni.

Kovács Sándor szombathelyi püspök írta Tomek Vince piarista generálisnak: „Az, amit a zsinat most annyira kíván, életpéldáddal történő apostoli munka,... ez piaristicum. A halk szavú apostoli munka. Hát ezt köszönöm meg Neked és Rajtad keresztül a rendnek, amely engem felnevelt.”

Megilletődve, tisztelettel és hálával állunk itt. Hálásak vagyunk Urunknak, hogy Kalazancius 400 éves Rendje és az iskola, ami 300 éve folyton megújulva őrzi értékeit, ez az iskola nevelt minket. Hálánk annak a szolgának a hálája legyen, akire az ura talentumokat bízott, ő pedig ezeket a talentumokat nemcsak elásva őrízte, hanem gyarapította. Amikor valami értékes dolgot kapunk, azt sohasem tudjuk viszonzni, vagy visszaadni, azt tőlünk telhetően megnövelve csak tovább tudjuk adni valaki másnak. Felelősek vagyunk: felelünk szerzett tudásunkért, hogy mire használjuk, és hogy hogyan adjuk át. Felelünk hitünkért, hogy miként mélyítjük, és szóval, példával, szolgálattal hogyan adjuk tovább.

Álljunk itt megilletődve, tisztelettel és hálával!

Végül engedjétek meg, hogy köszönetét mondjak, köszönetét azoknak, akik sokat tettek azért, hogy ma itt összegyűlhessünk:

Köszönöm Horváth Bálint Igazgató úrnak és munkatársainak a mai eseménysorozat létrehozását.

Köszönöm Oberfrank Pál művész úrnak a szép szót, Görbe László igazgató úrnak az igaz mondatokat.

Köszönöm Mátyássy László szobrászművész úrnak, hogy felkérésünkre félretette a munkáit és – mint nem sokára látjátok – méltó és maradandóan szép emléktáblát alkotott.

És végül különleges köszönet illeti öregdiákársamat, Diákszövetségünk egyik legtöbbet szolgáló tagját, Választmányunk elnökét, Várgedő Tamást, mert a mai ün-

nepségsorozat sok elemének előkészületét, ezek között ennek az emléktáblának a létrehozását szívós kitartással, okos leleménnyel szervezte és irányította.

Strommer Pál, MPDSz elnöke

* * *

Az épületben – amely immár a Pázmány Péter Katolikus Egyetem számára szolgál – tett rövid „nosztalgiaséta” után a Duna-parti iskolába vonultak át a résztvevők, amely már hat éve újra a piaristáké. A tartományfőnök atya által mondott koncelebrációs szentmise után – amelyen emlékezett Jelenits István atya – a földszinti aulában nagyméretű fehér márvány emlékmű avatása következett, az ide járt „híres pesti piarista diákoké”, akik 1718–1953 között tanultak az un. Görög-udvarban, majd a Városház-téren, a Piarista-utcában és végül a Mikszáth Kálmán-téren. Ehhez tartozik egy különálló kisebb tábla is – Jelenits István atya szövegezésében: *Iskolánk egykori diákjainak emlékére (1717–2017)*. Avatóbeszédet Horváth Bálint igazgató úr mondott, fellépett az iskola kamarakórusa és fűvös együttese.

HÍRES PESTI PIARISTA DIÁKOK (*Összeállította: Koltai András, a Piarista Levéltár vezetője.*)

1718–1763, GÖRÖG UDVAR (Jezsuita telek):

Orczy Lőrinc költő 1718–1789, Istvánffy Benedek zeneszerző 1733–1778, Kiss István ferences, szentföldi utazó 1741–1798, Batthyány Ignác erdélyi püspök 1741–1798.

1763–1863, VÁROSHÁZ TÉR:

Zách János Ferenc csillagász 1754–1832, Kelemen László színházigazgató 1762–1819, Batsányi János költő 1763–1845, Fejér György történetíró 1766–1851, Stáhly Ignác országos főorvos 1787–1849, Hild József építész 1789–1867, Katona József író–költő 1791–1830, Török Ignác honvéd tábornok vértanú 1795–1849, Mécsáros Lázár hadügyminiszter 1796–1858, Károlyi István politikus, főispán 1797–1881, Mátray Gábor zenetörténész 1797–1875, Vörösmarty Mihály költő 1800–1855, Lenau Nikolaus költő 1802–1850, Nagysándor József honvéd tábornok, vértanú 1803–1849, Bajza József irodalomkritikus 1804–1858, Klauzál Gábor politikus, miniszter 1804–1866, Toldy Ferenc irodalomtörténész 1805–1875, Rottenbiller Lipót polgármester 1806–1870, Szentkirályi Móric polgármester 1809–1882, Perczel Mór honvéd tábornok 1811–1899, Haynald Lajos kalocsai érsek 1816–1891, Magyar László Afrika-kutató, felfedező 1818–1864, Trautwein János piarista, egylet-alapító 1819–1893, Feszli Frigyes építész 1821–1884, Molnár József festőművész 1821–1899, Szigeti József színész 1822–1902, Petőfi Sándor költő 1823–1849, Finály Henrik klasszika-filológus, nyelvész, 1825–1898 Csemegi Károly jogtudós 1826–1899, Vajda János költő 1827–1897, Zichy Mihály festőművész 1827–1906, Telepy Károly festőművész 1828–1906, Kammermayer Károly polgármester 1829–1897, Lotz Károly festőművész 1833–1904, Politzer Ádám orvos 1835–1920, Ponor Thewrewk Emil klasszika-filológus, nyelvész

1838–1917, Pauler Gyula történész-levéltárigazgató 1841–1903, Entz Géza biológus 1842–1919, Schulek Vilmos szemorvos 1843–1905.

1863–1917 VÁROSHÁZ TÉR BŐVÍTÉssel:

Eötvös Loránd fizikus 1848–1919, Maywald József piarista, klasszika-filológus, Alexander Bernát filozófus 1850–1937, Zipernowsky Károly mérnök, a transzformátor feltalálója 1853–1941, Fejérpataky László történész 1857–1923, Jendrassik Ernő orvos, ideggyógyász 1858–1921, Stein Aurél régész, utazó-geográfus 1862–1943, Lenhossék Mihály orvos-anatómus 1863–1937, Csapody István szemorvos 1864–1919, Bárczy István polgármester 1866–1943, Korányi Sándor orvos 1866–1944, Malonyai Dezső művészettörténész, író 1866–1916, Vastagh György szobrászművész 1868–1946, Hüttl Dezső építész 1870–1946, Lehár Ferenc zeneszerző 1870–1948, Glattfelder Gyula Csanádi püspök 1874–1943, Teleki Pál miniszterelnök, közigazgatási jogász 1879–1941, Hevesy György Nobel-díjas kémikus 1885–1966, Magyary Zoltán közigazgatás kutató 1888–1945, Sík Sándor piarista, költő, irodalmár 1889–1963, Lóczy Lajos geológus 1891–1980.

1917–1953 PIARISTA UTCA:

Sztrilich Pál cserkészvezető, fogorvos 1900–1960, Szerb Antal író, irodalomtörténész 1901–1945, Kiss József piarista, gyorsíró 1902–1969, Vaszy Viktor karmester-zeneszerző 1903–1979, Kókai Rezső zeneszerző-zenetudós 1906–1962, Lénárd Ödön piarista lelképítész 1911–2003, Hajós György matematikus 1912–1972, Otlík Géza író 1912–1990, Örkény István író 1912–1979, Bónis György jogtörténész 1914–1985, Fügedi Erik történész 1916–1992, Fábri Zoltán filmrendező 1917–1994, Pilinszky János költő 1921–1981, Oláh György Nobel-díjas kémikus 1927–2017, Andorka Rudolf szociológus 1931–1997, Zimányi József atomfizikus 1931–2006, Antall József miniszterelnök 1932–1993.

1953–2011 MIKSZÁTH KÁLMÁN TÉR:

Bujtor István színész 1942–2009, Esterházy Péter író 1950–2016.

ISKOLÁNK EGYKORI DIÁKJAINAK EMLÉKÉRE

„A fát gyümölcsei miatt áldják, az iskolának egykori tanítványai szereznek megbecsülést. A pesti, budapesti piarista gimnázium megilletődve őrzi sok olyan egykori növendékének emlékét, aki később az egész nemzet, némelykor az egész nagyvilág tiszteletét kiérdemelte magának s nevelőinek. Közülük a legismertebbek nevét fel is soroltuk itt. Mellettük hálásan gondolunk vissza mindazokra, akik diákéveik emlékeivel szűkebb körben, a hétköznapok örömei és megpróbáltatásai közt éltek Isten dicsőségére és rájuk bízottak javára.” Az ünnepi nap este 6 órától bemutatókkal, előadásokkal és beszélgetéssel zárult.

Szerkesztette: Farkas Zsolt

FÉNYKÉP: *Szathmáry Melinda komm. vezető, szerkesztő, ujsag@piarista.hu*

Piarista családi ünneplés a Duna-parti kápolnában

Labancz Zsolt tartományfőnök atya bevezető szavai

A Piarista Rend Magyar Tartománya Kalazanci Szent József augusztus 25-i ünnepéhez csatlakozóan augusztus 18-án tartotta meg jubileumi emlékezését egyfajta „családi ünneplésként”, amelyre meghívást kaptak (az iskolának egykor volt diákjai) püspökök, papok, továbbá a Rendhez szorosabban tartozó konfráterek és a piarista testvériség tagjai.

A meghívón mottóként szerepelt Ferenc pápának a kalazanciusi évre szóló üzenetéből vett részlet:

„Üdvösségünk története a legmagasztosabb kicsinnyé válás története: az isteni emberivé lesz, a mennyei földivé teszi magát, az örök időbelivé válik, az abszolút törékennyé változik, Isten bölcsessége örültséggé és ereje gyengeséggé válik. Jézust követni azt jelenti, hogy követjük az Ő kicsinnyé válását, és eljutunk hozzá hasonlóan az emberiség, az emberi gyengeségünk legaljáig, és ott szolgának állunk, mint az, aki nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul mindenkiért. (v.ö. Mt 20,28).”

A koncelebrációs szentmisét Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek vezette, amelyen részt vett Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek, Gyulay Endre szeged-csanádi ny. megyéspüspök, Beer Miklós váci, megyéspüspök, Schönberger Jenő szatmári megyéspüspök.

Bevezetésként Labancz Zsolt atya köszöntötte a kápolnát megtöltő megjelenteket:

„Mi, magyar piaristák most éppen egy két és félnapos tanácskozás végén vagyunk. Ennek az öröme és pihentető hatása látszik rajtunk. Valóban jó légkörben tanácskoztunk, és ez, azt hiszem, visszahat ránk, és erőt ad.

Jubileumi ünnepségre gyűltünk össze. Kettős jubileumot ünneplünk az idén, hiszen Kalazanci Szent József 400 évvel ezelőtt alapította meg a piarista rendet – egész pontosan a »páli kongregációt« [a jóváhagyást adó V. Pál pápáról elnevezve] –, ekkor kezdte meg ő a szerzetesi életét. A másik jubileum pedig, hogy 1767-ben – 250 évvel ezelőtt – avatta szentté az Egyház; amivel megmutatja, hogy ez az út, a piarista élet útja, a szentség felé vezető út lehet.

Ferenc pápa az idei évet számunkra, piaristák számára és mindazok számára, akik a Piarista Rendhez kapcsolódnak, tartoznak, jubileumi évnek nyilvánította. Ez azt jelenti, hogy a kegyelemnek valamiféleképpen egy különleges esztendeje ez. Különösképpen fordulhatunk az Úr Istenhez, kérhetjük az Ő ajándékait, a kegyelmét. És abban is biztosak lehetünk, hogy Ő ezt megadja nekünk. És azért hívtunk meg benneteket egy ilyen, tulajdonképpen családi ünneplésre.

A jubileumi esztendőben sok ünnepünk van, ünnepi alkalmunk iskolákban, rendházakban. Nemrégiben volt egy tartományi zarándoklatunk, amikor mi, rendtársak

harmincan Rómában bejártuk Kalazanci Szent Józsefnek az emlékhelyeit, órá emlékeztünk, visszatértünk oda, ahol a rendünk született – onnan merítettünk erőt. Lesz majd egy másik nagy ünnepi alkalmunk, a Piarista Pedagógiai Nap, amikor az iskoláinkban tanító pedagógusokkal ünneplünk együtt.

Ez a mai nap tényleg egy családi ünnep, ahová meghívtunk benneteket, egykori öregdiák püspök atyákat, paptestvéreket, akik valamiképpen tovább vizitek Kalazanci Szent Józsefnek az apostoli lelkületét. Ahogy most itt magunkra tekintek, azt hiszem, az fogalmazódik mindannyiunkban, hogy mennyire termékeny ez a piarista élet.

És azután hívtunk Benneteket, kedves konfrátereink, akik különös módon kapcsolódtok hozzánk, a piarista világhoz, részesei vagytok a Piarista Rend lelki közösségének; és a Testvériség tagjai, akik pedig ígérettel köteleződtek el, hogy a Piarista Rendhez kapcsolódva élik a keresztény közösséget, közösségeket hoz létre a piarista karizma – ezt ünnepejük.

És idehoztuk most a kápolnába ezt a zászlót – nevezük így! – amely a növendékházunknak kápolnájában található egyébként. Idén készült ez a zászló. Felső részében egy podolini képnek a másolata látható: a Szűzanya, aki kiterjeszti a palástját, és alatta piaristák láthatók. És fönt olvashatók ezek a szavak: *'Te et filios tuos non deferam'* – Téged és a fiaidat nem foglak elhagyni; ez a Szűzanya üzenete Kalazanciushoz. És tulajdonképpen ezt ünnepejük ebben a jubileumi évben, hogy az Úr Isten az Ő gondviselő kegyelmével és Piarista Iskolák Édesanyja az ő óvó palástjával nem hagyott el minket, hanem élünk most is, közösségeink vannak, és sokfelé a világban növekszik a Piarista Rend, sok-sok diákhoz eljutunk.

És amikor most 400 évre visszatekintünk, illetve a tartományunkban a magyar piaristaság 300-éves kezdetéhez, akkor a múlt felé is fordulunk, fölidézzük azokat a rendtársainkat, akiknek köszönhetjük a múltunkat, akik 400 vagy 300 év alatt éltek, küzdöttek, elbotlottak, újra fölkeltek, és élték a piarista hivatásukat az ifjúság, a fiatalok szolgálatában.

Azután van még valami, amit szeretnék ennek kapcsán mondani – ez egy kicsit érzékenyülős, elnézést ezért! – ahogy aztán érkezünk a jelenbe a múltból, akkor már nemcsak az elhunyt rendtársainkra gondolunk, akik előttünk jártak, és akikért imádkozunk, hanem a rendi időseinkre – ahogy úgy is szoktuk mondani egy kedves szóval, hogy a rendi öregeinkre – is gondolunk, akik köztünk élnek, vagyis az elődeinkre, akiknek köszönhetjük azt, hogy most is van Magyarországon piarista rend, és hogy mi élhetünk és működhetünk.

Gondolkodtam, hogy hol is kezdődik az öregkor, az időskor, kiket sorolunk ebbe a kategóriába, szerintem életkori kategóriába. És akkor arra gondoltam, hogy va-

lahol mégiscsak meg kell húzni egy határt. S ez lehetne: az a határ, hogy azok a rendtársaink, akiknek a tanárai már nincsenek köztünk, akik már elhunytak. (...)

És most én szeretném megköszönni nektek kedves idős rendtársaink, az életeteket, a hivatásotokat, a munkáitokat. Azt, hogy nagyon nehéz időkben is átmentettétek a rendet, és hogy ezért mi ma itt ünnepelhetünk. És akkor név szerint is – sajnos nincs itt mindenki, mert vannak betegek és vannak, akik egyéb okok miatt nem tudnak köztünk lenni – Urbanek Rudolf atya, Rudi bácsi; Lukács László atya, Laci bácsi; Ruppert József atya, Jóska bátyám; Szabó István atya, Pista bátyám; Jelenits István atya, Pista bátyám és Kerényi Lajos atya. Nagyon köszönöm nektek a magam nevében, a rendtársaim nevében és mindannyiunk nevében az életeteket.

Egyetlen gondolat még. Ha a múltból a jelenbe és a jövő felé tekintünk, akkor a legfiatalabbak – idén újra vannak jelöltek a rendünkben – a jövőt jelentik számunkra. Szeretném köszönteni mindannyiunk nevében Lengvári Csabát és Nagy Csongort, akik most vannak először velünk egy piarista körben. Isten hozott benneteket körünkben!”

A szentmise végén konfráteri diplomát kapott Ízing László, a tatai diákszövetségi tagozat elnöke és felesége. Majd közös ünnepi ebéd következett a kápolnához

vezető széles folyosón, ahol kötetlen beszélgetés alakult ki a főpapok, ezidei és előző tartományfőnökök, aktív és nyugalomba vonult tanárok, valamint az öregdiákok között.

Lejegyezte: F. Zs.

HIVATKOZÁS: *Új Ember*, 2017. aug. 20., 27.

FÉNYKÉP: *Szathmáry Melinda komm. vezető, szerkesztő, ujsag@piarista.hu*

Piaristák a magyar művelődéstörténetben

A 400 éve jóváhagyott és 300 éves Pesten is meglepedett piarista rend tevékenysége kezdettől fogva mindig az iskola és a tanítás körül forgott. A rend tagjai alkotói munkájukkal és tanítványaik révén a kultúra és tudomány szinte minden területén jelen voltak, és nyomot hagytak a magyar művelődéstörténetben. Ezt mutatja be a Budapesti Történeti Múzeumban 2017. november 15-től március elejéig tervezett kiállítás, amelynek címét Sík Sándor egyik verséből, a rend alapítójához, Kalazanci Szt. Józseftől írt himnuszról kölcsönöztük: „*Hitre, tudásra, szép életre jóra, példaadója*”.

A kiállítás végigvezet azokon a valós és virtuális tereken, ahol a piaristák éltek, tanítottak, imádkoztak, tréfálkoztak, kutattak és alkottak.

A „kápolnában” fősorakoztatjuk a rendalapító és más piarista szentek legszebb magyarországi ábrázolásait, a „sekrestyéből” előkerülnek a piarista templomok kincstárainak legszebb darabjai.

Az is kiderül, hogy milyen nyomot hagy maga után egy valódi szellem, aki privigyei piarista rendházban kísértett. Főleleveníttük, hogy milyen volt a pesti piarista gimnázium igazgatójának egykori irodája, hogyan néztek ki a régi iskolák és a diákok, milyen volt egy iskolai gyónócédula, hogyan éltek a rendházban a piarista atyák, milyen tárgyak vették őket körül (pipák, órák), miből és mit ettek, és mikén tréfálkoztak

esténként, vacsora után. Kiállításra kerülnek aprólékosan rajzolt barokk tervlapok és vizsgarajzok, a magyar rendtartomány gyűjteményének legszebb darabjai: kódexek, régiségek, festmények, Félix Ivó Leicher, Gottfried Bernard Götz, Nagy Sándor, Kunwald Cézár, Pándy Fajos, Huber István, Héya Zoltán, Szász Endre és mások művei. Előkerülnek a tudós piaristák emléktárgyai, a fizikai és természetrajzi szertárak kincsei: kéziratok, útinaplók, kísérleti eszközök, köztük Öveges Józseftől és Kovács Mihálytól, az egyik legelső magyar számítógépmódel készítőjétől.

Végül térképeken, tervrajzokon, festményeken és fényképeken mutatjuk be a budapesti piarista rendházak múltját. A régi pesti piarista ház a Belváros szívében, a plébániatemplom és a városháza közvetlen közelében állt, és utóbbival együtt tűnt el a múlt századfordulón, a nagyvárosi építkezés lázában, hogy helyette 1917-re fölépüljön a Hüttl Dezső által tervezett, 2011-től felújított formában használt neobarokk palota.

A kiállításon és az ahhoz készülő katalógusban egy olyan szerzetesi közösség életét és tárgyait mutatjuk be, amely Istenre, a világra, a művészetekre és a tudományra egyaránt nyitottan élt, és kellő önironiával szemlélte magát.

*Koltai András,
a Piarista Levéltár vezetője*

A 400 ÉVES PIARISTA REND

Az alapítás

V. Pál pápa 1617. március 8-án kelt, „*Ad ea per quae*” kezdetű brévéjével jóváhagyta a Kegyes Iskolák Isten Anyjáról Nevezett Szegényeinek Páli Kongregációját (Congregatio Paulina Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum), egy olyan Rómában működő szerzetesi közösséget, amelynek tagjai a szokásos három szerzetesi fogadalom (szegénység, tisztaság, engedelmesség) mellett külön vállalták, hogy „tevékenységüket, munkaerejüket és buzgalmukat díjazás, fizetés, adományok nélkül mindenestül a gyermekek ingyenes oktatására szentelik”.

A közösség alapítója, a spanyol származású Kalazanci Szent József (Jose de Calasanz) atya 1617. március 25-én Giustiniani bíboros palotájában magára öltötte a szerzetesi ruhát (amely egyébként megegyezett a világi papok ruhájával), ugyanezt tette 14 társa a San Pantaleo templom oratóriumában.

Munkájukat azonban nem akkor kezdték. Kalazanci Szent József már 1597-ben ingyenes iskolát nyitott a Trastevere negyedben, amely olyan népszerű lett, hogy többször is költözködni kellett. Eközben lett számára világossá, hogy az intézmény jövőjét csak az biztosíthatja, ha tanárai szerzetesként élnek, és szerzetesi fogadalmat tesznek. Ez történt meg 1617-ben, majd ezt a folyamatot az fejezte be, hogy XV. Gergely 1621. november 18-án ünnepélyes fogadalmas szerzetesrenddé nyilvánította a kongregációt (és egyben törölte elnevezéséből elődje, V. Pál nevét), majd 1622. január 31-én jóváhagyta a rend konstitúcióit.

A 17–19. század

Az első piarista iskolák elsősorban elemi szintű olvasást, írást, számtant és hittant tanítottak, majd latin tan nyelvű gimnáziumi osztályokkal egészültek ki. Különös hangsúlyt helyeztek a szépíráásra, a zenére és a magasabb matematikai ismeretekre. Utóbbi téren a legmodernebb módszereket is bevonták a tanításba.

A rend a következő 20 évben egész Itáliában elterjedt, sőt eljutott Morvaországba (Nikolsburg, 1631) és Lengyelországba (Varsó, Podolin, 1642). A túl gyors növekedés azonban számos belső gondot okozott, és túl sok érdeket sértett. Ez végül ahhoz vezetett, hogy a római Inkvizíció lépett közbe, és elérte, hogy X. Ince pápa 1646-ban fogadalmak nélküli kongregációvá fokozta le a rendet, és megtiltotta novíciusok fölvételét.

A rend újjászületését Kalazanci Szent József, aki 1648-ban több mint 90 évesen hunyt el, már nem élte meg. A piaristák kitartó 9

munkájának köszönhetően azonban 1656-ban VII. Sándor pápa a Kegyes Iskolákat ismét egyszerű fogadalmas kongregációvá, majd 1669-ben IX. Kelemen pápa ünnepélyes fogadalmas szerzetesrenddé nyilvánította. Kalazanci Józsefet pedig XIII. Kelemen pápa 1767-ben (250 éve) szentté avatta. A rend visszaállítása után azonnal folytatódott a további terjeszkedés, elsősorban Közép-Európában. A piaristák megtelepedtek Ausztriában (Horn, 1657); Magyarországon (Privigye, 1666); Spanyolországban (Moyá 1683).

A felvilágosodás korában, amely az iskolázást igen nagyra értékelte, eleinte a piaristák szerepe is tovább nőtt elsősorban Mária Terézia uralkodása alatt a Habsburg Birodalomban, valamint Lengyelországban, ahol a jezsuita rend feloszlatása (1773) után a legnagyobb tanítórenddé váltak, és fontos oktatási intézmények vezetését bízták rájuk. Mivel azonban az európai államok egyre inkább felügyeletük alá vették az iskolai oktatást, ez a század végére a piarista rend nemzetközi szervezetének széthullásához vezetett. 1781-től II. József császár (más szerzetesrendekhez hasonlóan) kivonta a Habsburg Birodalomban lévő piarista rendtartományokat a generális joghatósága alól.

Máshol a szekularizáció még súlyosabb következményekkel járt. A legtöbb európai országban teljesen vagy részlegesen fölszámolták a rend működését. Ugyanakkor Magyarországon a hazafias szellemű piaristák komoly szerepet játszottak a nemzeti kultúra és tudomány ápolásában, és ezáltal széleskörű elismerést vívtak ki a rend számára, a spanyol piaristák pedig Dél-Amerikában kerestek új utakat (Kuba, 1858; Chile, 1886; Argentína, 1891).

A 20. század

A rend újbóli egységét 1904-ben X. Pius pápa „Singularitas regiminis” kezdetű bullája teremtette meg. Akkor 133 rendházban 2180 piarista élt. A régiók között jelentős mentalitásbeli különbségek voltak, amelyek a 20. század folyamán egyre csökkentek, főként a növendékek egységesülő képzésének és a rendi reformoknak köszönhetően.

A 20. század háborúi és diktatúrái sem kerültek el a piaristákat. A spanyol polgárháborúban 1936-1939 között 272 piarista halt meg (közülük tizenháromat 1995-ben boldoggá avattak). A második világháború után szovjet megszállás alá került közép-európai államokban a piarista rendet is megszüntették (Romániában és Csehszlovákiában) vagy csak igen korlátozottan engedték működni (Magyarországon és Lengyelországban).

A rend 1947. évi káptalanján a magyarországi tartományfőnököt, Tomek Vincét választották generálissá, aki összesen 20 évig vezette a rendet (1947-1967). Ekkor kezdődött meg a rend nagyobb arányú Európán kívüli működése. Magyar és lengyel piaristák 1949-ben megtelepedtek az Amerikai Egyesült Államokban, az 1950-es évektől pedig a különböző spanyol rendtartomá-

nyok Dél- és Közép-Amerika számos államában kezdtek iskolai és lelkipásztori munkát Brazíliától egészen Mexikóig, az 1960-as évektől pedig Afrikában telepedtek le (Szenegál, Egyenlítői Guinea, Gabon, Kamerun, Kongó). Az argentinok 1994-ben Indiában, a baszkföldiek pedig 1995-ben a Fülöp-szigeteken (Cebu) kezdtek misszióba.

A közelmúlt

Az itáliai és közép-európai rendtartományok fogyatkozó létszáma és az iskolák növekvő szaktanárigénye

az 1960-as évektől mindenütt ahhoz vezetett, hogy a piarista iskolákban többségében világi tanárok tanítanak. Ezért a rend egyrészt egyre inkább elfogadja és igényli a karizmájához csatlakozó világi munkatársak hatékony jelenlétét, másrészt pedig tevékenysége sok helyen a tanítás mellett az ifjúsági lelkipásztorkodás felé fordult.

A rend jelenleg négy kontinensen (Európa, Ázsia, Afrika és Amerika), 36 országban van jelen, összesen 1300 szerzetessel, és 192 iskolát tart fenn. A legutolsó egyetemes káptalant 2015-ben Magyarországon, Esztergomban tartották.

*Koltai András,
a Piarista levéltár vezetője*

A 300 éves budapesti piarista gimnázium

Az alapítás

A budapesti piarista gimnáziumot, Pest első, legrégebbi gimnáziumát maga a városi tanács alapította 1717-ben, hogy a pesti fiúknak ne kelljen naponta átjárniuk a budai jezsuitákhoz. Mosel Antal városi szindikus évente 600 forintot ajánlott a rendnek, azzal a föltétellel, hogy a piaristák az iskolai tanítás mellett a plébánián is kisegítsenek. Ez a jövedelem szerénynek számított, de a piaristák elfogadták, mert tudták, hogy a szegényes, de nagy fejlődés elé néző városban komoly igény van a tanulásra, és saját tevékenységi körük tágítására. Lenner János bíró és Zajkányi Lénárd tartományfőnök 1717. október 30-án írták alá az alapítási szerződést, és november 5-én már 165 diák iratkozott be az akkori négy osztályba.

A 18–19. század

A diákok száma 1738-ban már elérte a 400-at, nem csak a városból, hanem Pest, Heves és Nógrád, valamint Nyitra, Pozsony és Trencsén megyékből. A latin nyelvű gimnáziumi osztályok mellett 1744–1745-től filozófiai kurzus is indult. Ezzel az iskola ország legfontosabb intézményei közé emelkedett, és immár egyenrangú társa volt a budai jezsuita kollégiumnak.

Az első magyarországi tanügyi rendelet (*Ratio educationis*, 1777) királyi ellenőrzés alá vonta a katolikus iskolákat, és ezzel változások sorát indította el. A latin nyelv központi szerepe megmaradt, de 1790-től kötelező tantárgy lett a magyar nyelv is, amelyet a hazafias piarista tanárok egyre többet használtak magyarázataikban, végül 1844-től az oktatás hivatalos nyelvévé vált.

Eközben az iskolával együtt magyarosodó Pest az ország kulturális és politikai fővárosává vált. A piarista rendház a híres Duna-parti klasszicista épületsor része lett, a gimnáziumban a rend legkiválóbbjai tanítottak, a becsvágyó szülők – mint a nyéki Vörösmarty Mihály vagy a szabadszállási Petrovics István – pedig egyre távolabbról küldték ide fiaikat. Közöttük egyre nagyobb számban voltak protestánsok és zsidók is. Az iskola fi-

lozófiaai tagozata ugyan az egyetem Pestre költözése miatt megszűnt, de a rend tagjai közül mindig akadtak egyetemi professzorok, és 1858-ig piaristák tanítottak a városi elemi iskolában is.

Az 1848-ban kinevezett felelős magyar minisztérium szaktanárokat akart kinevezni a budai és pesti gimnáziumokba (akkoriban mindkettőt piaristák vezették), de a reform az osztrák csapatok bevonulása miatt elmaradt. A szaktanítás, a nyolc osztályos gimnázium, és az érettségi bevezetését így Leó von Thun-Hohenstein osztrák birodalmi kultuszminiszter rendelte el 1850-ben, immár az ország összes gimnáziumában (*Entwurf*).

A pesti gimnázium továbbra is kiemelkedő helyet foglalt el az ország középiskolái között. Az 1870-es évekre az ország tudományos és politikai elitjének képzésében (a két világháború közötti „tudáselit” vizsgálata alapján) egyértelműen az első helyre került. Tanárai közül többen akadémikusok, egyetemi tanárok lettek, padjából pedig már nem csak polgármesterek, hanem miniszterelnökök, egyre több orvos, mérnök és természettudós került ki – köztük egy Nobel-díjas kémikus is (Hevesy György).

A 20. század

A 19. század végének liberalizmusa közepette a katolikus egyház megújítását célzó törekvések, Prohászka Ottokár, a Regnum Marianum közösség és a cserkészlet szellemisége hamar otthont talált a pesti piarista gimnáziumban is. Ezzel egyidejűleg Pest régi belvárosával együtt a toldott-foldott piarista házcsoporthoz is Atlantiszként süllyedt el a nagyvárosi építkezés hullámai között. A régi Városház tér helyén 1913 és 1917 között Hüttl Dezső tervei szerint új piarista székház épült, tágas tanszobákkal és elegáns kápolnával. Falai között azelőtt nem látott pezsgő élet folyt. A Sík Sándor által alapított 2. sz. BKG cserkészcsapat és a Vörösmarty Önképzőkör, továbbá Mária-kongregáció, gyorsírókör, segítő egyesület, természetjáró kör, öregdiák szövetség működött, és tucatnyi sportágat műveltek a diákok. A lelkes piarista tanárok és diákjaik megfeszített munkával javították ki a második világháború súlyos pusztításait. 1946-tól a gimnázium mellett általános iskolai osztályok is indultak.

A kommunista diktatúra azonban mindenáron ki akarta szakítani az egyházakat a magyar társadalomból. 1948-ban minden egyházi iskolát államosítottak. Iskolánk Ady Endre Gimnáziummá alakult. Két év múlva azonban a vallásszabadság látszata kedvéért megengedték nyolc katolikus gimnázium újraindítását.

Köztük volt iskolánk is, amely négyosztályos fiúgimnáziumként ismét megnyílhatott, de 1953-ban minisztériumi rendelkezésre át kellett költöznie a józsefvárosi Mikszáth Kálmán térre, a Sacré Coeur nővérek egykori Sophianum intézetének épületébe. Mivel a rend tanári karát legjobbjaiból válogathatta össze, kivételes minőségű iskola jött létre, amely a zaklatások és a diákok továbbtanulásának akadályozása ellenére szellemi menedékhely és inspiráló tudományos műhely maradt. Sík Sándor konferenciabeszédei tömegeket mozgattak meg, a gimnáziumi kórus számára Kodály Zoltán is komponált, a fizika szakkörben Kovács Mihály vezetésével kibernetikai gépeket (proto-számítógépeket) és vitorlászajókat építettek.

A közelmúlt

A rendszerváltás után az iskola helyzete lassan változott. A régi épületben található piarista kápolnát ugyan az iskola már 1992-ben használatba vehette, de az épület jövője csak lassan körvonalazódott. Végül 2011-ben a

gimnázium visszaköltözhetett eredeti helyére, a Piarista utcába (amelyet addig Pesti Barnabás utcának neveztek, de 2013-ban visszakapta régi nevét). Eközben 1995-től fokozatosan 6 évfolyamos gimnáziummá bővült. Tanári karában pedig a piarista szerzetesek mellett egyre több világi tanár is helyett kapott (jelentős részben az iskola volt diákjaiból). Továbbra is megmaradt fiúgimnáziumnak, és mint ilyen, a piarista rend európai iskolái között egyedüli maradt.

Koltai András,
a Piarista Levéltár vezetője

II. János Pál pápa imája

Elhangzott Krakkóban, az Isteni Irgalmasság Bazilika felszentelése alkalmával, 2002. augusztus 17-én.
(A világ felajánlása az Isteni Irgalmasságnak.)

*Istenünk, irgalmas Atyánk,
aki kinyilatkoztattad szeretetedet
Fiadban, Jézus Krisztusban
és kiárasztottad ránk
a Vigasztaló Szentlélekben,
Terád bízunk ma a világ és minden
ember sorsát.
Hajolj le hozzánk bűnösökhöz,
gyógyítsd meg gyöngeségünket,
győzz le minden rosszat,
engedd, hogy a föld minden lakója
megtapasztalja irgalmadat,
hogy Tebenned Szentháromság egy Isten,
mindig megtalálja a remény forrását.
Örök Atya,
Fiad fájdalmas szenvedéséért és feltámadásáért
irgalmazz nekünk és az egész világnak! Amen.*

* * *

Imádság Mindszenty József bíboros szentté avatásáért

Menyei Atyánk!

*Szívesen fogadod híveid áldozatait, amelyeket
Krisztus áldozatával egyesítve ajánlanak fel, hogy
„kiegészítsék, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik,
az Egyház javára” (Kol 1,24). Fogadd kegyesen József
bíboros szolgád magaláztatásait, áldozatait,
amelyeket földi életében a magyar Egyházért és a
magyar népért ajánlott fel. Személete legyen nap-
jainkban is előtted kedves áldozat Egyházunkért,
hazánkért. Hozzá csatlakozva akarunk mi is imáinkkal,
áldozatainkkal engesztelni nemzetünk lelki
megújulásáért. És ha szent akaratoddal megegyezik,
add meg hívő magyar népednek, hogy József bíboros
szolgádat Egyházunk szentjei között tisztel-
hessük. Krisztus, a mi Urunk által. Amen.*

Dragos Károly Sch. P.

(1889–1977)

ÍRTA: FARKAS ZSOLT

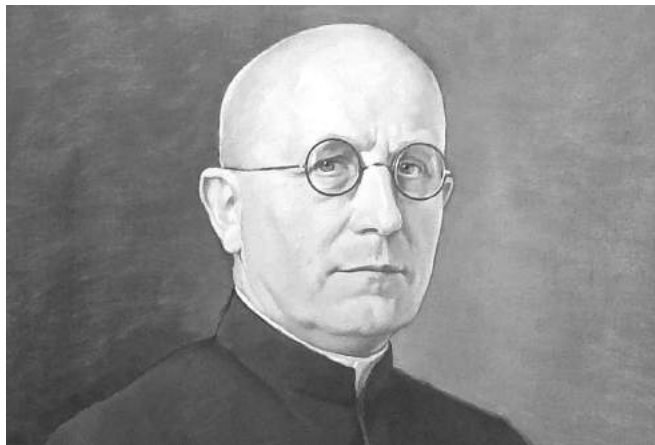
A magyar piarista család ez évben több kerek évfordulóhoz is eljutott kiváló személyére emlékezve. 110 esztendeje, hogy a Kegyes Tanító rendbe lépett, 105 esztendeje szentelték pappá, s 40 éve hunyt el. Eseményekben gazdag hosszú életében sok mindennek volt részese magyarként, szerzetespapként és tanárként felemelő, lesújtó, drámai eseményekben is.

Életére mindvégig hatással volt lengyel származása. Felmenői Lengyelországból jöttek át, édesapja itt Pesten jutott munkához. Károly középiskoláját ugyan a Markó utcai állami gimnáziumban végezte, de lélekben a Regnum Marianum ifjúságnevelő hatása alá került. Szerzetespapi hivatása is itt alakult ki benne, és a piaristákat választotta. A váci noviciátus egy éve után a kolozsvári Kalazantinum négy éve következett, miközben végezte egyetemi tanulmányait (két évnyi eltolódással Pogor Ödön későbbi pesti tanártársával). Szaktárgyként a latint és a görögöt választotta. Ebben az öt esztendőben szokott hozzá egész tanári működésében a rá olyan nagyon jellemző alapos és kitartó munkára, beleélve magát a szerzetestanári élet kötelességeinek alapos megismerésébe és odaadó teljesítésébe, de ugyanakkor filológiai tanulmányait is igen lelkiismeretesen végezte.

Kosztka Szent Szaniszló szerzetesi néven 1912-ben történt felszentelése után két éven át vidéken – Debrecenben és Vácott (itt még a noviciátusban is) – kezdett tanítani, majd 1919 őszén (az addigi nagy rendtartomány felére lecsökkenésekor) a kiemelkedő fontosságú Budapestre helyezték, hogy az újabb tragikus változásig, a szerzetesiskolák 1948. évi államosításáig, folyamatosan itt működjenek (1945-től már igazgatóként). Szívvel-lélekkel teljesített tanárkodása során mindig a teljes és a legnagyobb óraszámban, s mindig osztályfőnökként tanított akár az I. osztálytól, akár az V. osztálytól a VIII.-ig (ez négy osztályfőnöki folyamatot jelentett 1919-től 1943-ig). A klasszika-filológia szaktárgyain túlmenően három évtizeden át – szükségszerűen, váltakozva – a tantárgyak széles körét tanította, mégpedig magyart, történelmet, földrajzot, természetrajzot, olasz- és francia nyelvet, éneket, szépírást, gyorsírást és hittant, végül már 1950–1951-ben óraadóként orosz is.

Egyéb megbízatásai is voltak. Az iskolához kapcsolódva a Segítő Egyesület tanára. 1927-ben érettségiző osztályától hálájuk és tiszteletük jeléül nevére tett alapítvány évente egy rászoruló VIII./B osztályos tanulót segélyezett. 1945-től a cserkészcsapat szervező-fenntartó testületének elnöke.

Iskolán kívüli felsőfokú oktatói megbízatásai: a Keleti Intézetben, a Pesti Tudományegyetem s a Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetem közgazdaságtudományi karán a lengyel nyelv előadója, a Pannonhalmi Tanárképző Főiskola budapesti tagozatának tanára. Rendi megbízatásai sorrendben: tanár a gyakorlati tanárképzőben, majd

1947 után vicerektor, házfőnöki tanácsos és házfőnök. Hitéleti ténykedései: a kőbányai lengyel apácák (Szt. Erzsébet szürke nővérei) rendes gyóntatója, több alkalommal és helyen lelkipásztorkodott, a menekült és hazai lengyelek lelki gondozója szinte haláláig. A 1957-től a főegyházmegyében a kőbányai Szent György plébánián s a Mindenkor Segítő Szűz Mária (lengyel) lelkészségben ny. lelkész, ill. vezető lelkész.

1962-ben az imádságban és elmélkedésben eltöltött hétköznapiak hosszú sorát aranymiséjének ünnepe színezte. Ennek pontos napján, július 1-jén lengyelei körében ünnepelték, majd 2 hét múlva első pesti osztályának 35-éves találkozójaival összekötve július 15-én, a piarista Szent Pompilius napján. Kézvezetője Éder-Szászy László, szónoka Balanyi György volt.

A három évvel fiatalabb Tomek Vince generális rendfőnök – aki testi-lelki, rendtársi jóbarátjának számított – Rómából meglehangú levélben kereste meg, s általa megkapta XXIII. János pápa apostoli áldását. Aztán 1969-ben lelkészi munkakörében is nyugalmazását kell kérnie, mert egészsége egyre gyengült. Érelmeszesedése egyre fokozódott, az agyra is kiterjedt, s végső éveiben sajátos beszűkülést hozott magával, az őt meglátogató rendtársait egyre nehezebben ismerte föl. Hosszas gyengélkedés után 1977. szeptember 9.-én hunyt el a lelkészségen, az őt ápoló gondozójának lakásán, életének 89., szerzetességének 71., pappá szentelésének 66. évében a nagybetegek szentségével ismételtelen megerősítve.

Temetése az Új Köztemetőben volt, szeptember 9.-én. Az engesztelő szentmisét aznap reggel a pesti kápolnában, este a kőbányai lengyel kápolnában mondták.

Hosszú-hosszú éveket töltött az iskolában, és ezek közül nehéz éveket budapesti gimnáziumunk iskolájának igazgatói székében, évtizedeket utána a lelkipásztorkodásban. A tanító hivatásnak és a lelkipásztori hivatásnak a teljesítése során a kegyelemnek az árasztója és ilyen módon a mi számunkra, a hívek számára a kegyelem közvetítője volt. Ezt akarjuk mi megköszönni az Úr Istennek, és akarunk imádkozni érte, hogy az Úr adja meg neki azt a jutalmat, amit ígért hűséges szolgáltnak.

Aranyszájú Szent János azt mondja, hogy ennek az életnek tengerén vergődő gyermekei felé az Úr kidobta a reménynek a kötelét, ezen a kötélén húzza maga felé egyre közelebb övéit. Testvérünk is ennek a reménynek a kötelékébe kapaszkodva végezte szolgálatát. Most,

hogy ezt befejezte, adja meg az Úr Isten reményeinek teljesedését.” (Albert István Sch. P. tartományfőnök.)

„Amikor itt állok Dragos Károly koporsója előtt, hogy egy utolsó búcsút vegyek tőle, attól a papi embertől, aki az életének nagy részét a Piarista Rendben a gyermekek nevelésével tölti, és az életének majdnem húsz esztendeje, amikor a főegyházmegyénkben, a Lengyel-templomban végzi a lelkek vezetését, az Istennek a szolgálatát. Az ő szívéből is hálaének fakad a Jó Istennek, s talán legszebben a Szűz Anyával tudja ő is kifejezni: *'Magasztalja lelkem az Urat, nagy dolgot tett velem a Hatalmas.'*” (...)

Minden papi temetés valahogyan a lelkünket eltölti hálával a Jó Isten iránt, hogy adta őt nekünk, és köszönetét mondhatunk mindazért, amit Általa tett. (...)

Akik sokakat tanítanak, azok ragyogni fognak, mint a csillagok – mondja az írás. És órála is el lehet mondani, hogy valóban sokakat tanított, sokak álltak előtte és ültek az asztala előtt, s mint diákjait vezette őket a nyelvtudományon keresztül az Úr Isten jóságára és szeretetére. És sokan vannak, akik visszaemlékeznek rá, mint arra a tanáremberre, aki a maga egyéniségével, a maga szigorúságával is, de mindig a szent igazságot tanította. (...) Tudom nagyon jól, hogy nem ő volt az egyetlen, akit tanárként tanítványai olyan gyermeki alázatossággal, szeretettel vették körül; akik mindig igyekeztek valóban úgy kimutatni azt, hogy milyen sokat lehet tenni a katedráról, mennyit tudnak nevelni azok, akik előtt az ifjúság áll, az ő egyéniségükkel, hogy úgy belevéssék az ifjúság lelkébe az Isten szeretetét, és áradjon belőlük az az erő, ami meg tudja fogni az ifjúságot arra, hogy az Istennek az útján járjon.

És mint lelkipásztor is a Lengyel-templomban őket is, a lengyeleket is, az öregeket olyan szeretettel körülvenni. És amikor saját nyelvükön szolt hozzájuk, ezek mindig könnyezve álltak előtte, mert érezték azt, hogy most olyan pap áll előttük, aki a saját nyelvükön szólítja őket.

Sok minden az ő életében az Istennek az útja, Istennek a gondviselése, Istennek a szeretete. És amikor elbúcsúzzunk tőle, akkor egy csokorban látunk saját magunk előtt egy hosszú papi életet. Ez a 66 év Isten szolgálatában rendkívüli nagy dolog még akkor is, ha az utolsó esztendőket a kereszttel, a szenvedéssel telítette az Isten. Akkor is, ha az utolsó években már nem tudta úgy szolgálni az Istent. De a szenvedés keresztyén keresztül még jobban megérezte az Istennek a jóságát és szeretetét. És azt, hogy nem lehet a tanítvány nagyobb a Mesterénél: *'Aki utánam akar jönni, vegye fel keresztjét, és kövessen engem!'* (Pálos Iván esztergomi segédpüspök.)

„A Világegyház tegnap hallotta Szent Pál apostolnak Timoteushoz írt leveléből azt a mondatot: »Férfiak, tiszta lelkülettel emeljétek fel imádságra kezeteiket a Mindenható Istenhez!« Dragos Károly főtisztelendő atya, nyugalmazott igazgató lelkéhez három szentély fűződött. Tudjuk, hogy minden piarista atyának papi szíve ott dobog a római San Pantaleon kis templomban, ahol az imádkozó férfi, Kalazancius emelte föl kezét. A második szentély minden iskolának, piarista gimnáziumnak a szentélye. (...) A piarista kápolnában ott van az a tabernákulum, amelynek ajtaja mögül a kegyelemnek a gazdagsága áradt papi lelkébe. Szentély volt a

templom, az igazgatói katedra is; s ebben a szentélyben tanították meg a fiatalokkal, hogy tiszta lelkülettel emeljék fel kezüket a mindenható Istenhez. A harmadik szentély a Lengyelkápolna. Amikor beöltözött szerzetesnek, Kosztka Szent Szaniszló nevét kapta, mint rendi nevet. S annak az oltárnak a menzája alatt ott van a szentnek a szobra, s elhelyezve az ereklyéi. Miséjének az introitusát ismerjük az egykori lépcsőimából: *»Introibo ad altare Dei, ad Deum, qui laetificat iuventutem meam.«* Fiatal papi lelkületét megőrizte ott a fiatal szentnek a confessiója fölött, és odatette a maga öreg papi lelkéhez ifjú lelkének a confessióját. És ott férfiak emelik, föl ma is kezüket imádságra az asszonyok mellett, és fölemelik tekintetüket a Patrona Hungariae de a Regina Poloniae felé is. Most így a rendi család és a magyar-lengyel híveknek, szentélyének családja együtt imádkozzuk: *Kegyesrend Királynéja, Czenstochowai Boldogasszony imádkozz érte és miérettünk! Ámen!*” (A Lengyel templom vezető lelkésze).

Akik a temetésén voltunk, telített lélekkel jöttünk, hiszen két család találkozott egy szerzetesrendi család e templom családjával. Annak idején, amikor őt még erőben, a maga erőteljességében – amin az ő belső fegyelmezettsége is kisurgázdott – láttam az utcán kemény tartással, meleg-szigorú tekintettel, rajta cingulus, a piarista rendi ruha, kalap és aktatáska a kezében... Igen, a reverendának is van mondanivalója, a szerzetesi talárnak is van igehirdetése. (...)

Akkoriban, amikor elhagyta az iskolát – tudom, hogy talán könnyekkel kellett otthagyni a katedrát – mint lelkipásztor hívek közösségébe jutott. Annak idején erősen izoláltak voltak a szerzetesi iskolák tanárai a lelkipásztorok világától. De akarva-nemakarva közelebb jutottunk. Hiszen a tanítórendek a magyar szellemiség nevelésében igen nagy hivatást vállaltak és vállaltak ma.

Amikor egy latin-görög szakos tanár a maga kiérlelődött, fegyelmezett, logikus nyelvtani gondolkodásrendjével teológus is lesz, így tud hatni. A férfiaknak a lelkében igenis ez marad, talán nem mindig mondatok maradnak meg, hanem az a belső hatás. Ez az első, amit Kalazanci Szent Józsefnek a lábához teszünk, aki adta őt és rendjét. Neki sem volt könnyű imádkozni... Betelt mindaz, amit ő életében, hivatásában hordozott. S milyen kedves dolog az, hogy ma is őt csoportja van a Rózsafüzér Társulatnak, annak a kis imádkozó családnak. S ő, aki mindig felnövő férfiakat nevelt, az most odaült közétek, és vezette az imádságot.

A szentmise előtti imádságok között van egy, amit a pap ajkára ad az egyház: Boldogságos Istenanya, Te aki ott álltál Fiad szent áldozatánál, úgy asszisztálj, légy jelen, segédkezz az én áldozatbemutatómnál is! – ezt imádkozta ő is a közös papi áldozatban. (...) A gyóntatószékben van egy könyv, aminek címe Annales sacerdotis – ő használta –, még a szentképe is benne van. Amikor ideje volt, imádkozott belőle a szentmise előtt és után. Ott is fogjuk hagyni, maradjon ez a könyv mindig ott...!” (Ötös koncelebráció a Lengyel-templomban)

Dragos úr évszázadon átívelő hosszú életének bizonyára legnehezebb szakasza a II. világháború végére esik, meg az utána következő igazgatói éveire.

A háború 1939-ben elérte Lengyelországot, – amelyre

rokon felmenőinek hazájára tekintett, s megtanulta nyelvüket – s a hamarosan tömegével megérkező lengyelek segítségére sietett. (A halálakor emlékezők erre is utaltak.) Azután pár év múlva, a mi hazánk is hadszíntérré vált, ami az 1717 óta létező intézetnek kétségkívül legsúlyosabb, legválságosabb időszakát hozta. Ebből „ízeltőt” kaptak már 1944 nyarán, amikor június 25/26-a éjjelén nagyméretű (1000 kg-os ?) bomba hullott a gimnázium ÉK-i sarkára, és lerombolta azt egészen a félemeletig. De ez még csak a nyitánya volt Budapest hamarosan megkezdődő ostromának. A december végi első belövést máris követte az első légiakna és a belövések már számolhatatlan sokasága, ami tüzet is okoz. A visszavonuló katonaság részlegesen megszállja az épületet. (Érdekes adalék, hogy a fővárost védő légvédelmi-tüzér alakulatok egyik részlege is beköltözik, amelynek egyik rang nélküli közkatonája Dragos úrnak éppen másfél évvel korábban érettségizett volt diákja – történetesen e sorok írójának a testvérbátyja.)

A védősereg katonái január 17/18-a éjjelén visszavonulnak, s ekkor megérkeznek az oroszok is. Így a piarista ház egy hónapra a frontvonalra kerül, ami a belövések sokaságát hozza magával. A pincében élő szerzeteseket – ötüik kivételével – kiköltöztetik a hatalmas épületből, amit aztán a megszállók éjjel-nappal akadálytalanul kutathatnak, így vagyoniuk, minden készletük közpredává válik. Most kezdődött csak az igazi küzdelem a ház és az iskola megmentéséért, vagyoniuk roncsainak megvédéséért.

Ennek az időszaknak nagy hőseiként ekkor lép „szolgálatba” Dragos Károly és Tomek Vince – akik a régi magyar-lengyel határ egyik és másik oldaláról származnak családiról, s rendi „vérkeringésük” is azonos – hogy orosz tudásukat a közösség érdekében latba vesék. Megszerzik az orosz városparancsnok védőlevelét a ház és a személyek részére, s egy újabb tűz elhárítása után március 1-jén vissza is költözhetnek. Immár megindulhatott a romeltakarítás majd az újjáépítés.

Dragos Károly természetesen ebben is jelentős szerephez jut igazgatói kinevezésével. De még tanárként is szerepelnie kell történelmet, olaszt és franciát tanítva. Így telik el három év, amikor át kell adnia az iskolát az ateista diktatúra képviselőjének.

Ennek az 1945/48 közötti időszaknak Dragos Károlyra eső súlyát is érdemes lenne feldolgozni és a nyilvánosság elé tárni. Ezt tette például a civil Hetényi Varga Károly, aki a papok és szerzetesek „kálváriáját” dolgozta fel. A piaristákról szóló fejezet 29 szerzetest sorol fel a „vörös-csillag árnyékából”, akiknek többsége kínzást, börtönt szenvedett, illetve a menekülést választotta. Ferenczi Zoltán, a korábbi pesti igazgató is szerepel, de Dragos Károly mindettől megmenekült, ám a kényszerítések sokféleségétől bizonytalannak nem.

Dragos Károly tanár úr, igazgató úr szigorú személyiségére immár egyre kevesebben emlékezünk. De következetes szigora bevonult az irodalomba is. Gyurkovics Tibor, a pesti gimnázium volt diákja (1942-től) a villanó szemüvegű igazgató alakjában őt rajzolta meg az ismeretes, tragikus bencés barlangkutató esetét piarista környezetbe vetítve. Bármennyire is nem tanította az író,

mégis a mindennapos tapasztalatból ő is, a gimnázium többi tanulója is ismerte a helyzeteket, például ahogy ott állt 8 órakor a kapuban. (A Budáról érkezőknek igencsak kellett igyekezniük, hogy a Petőfi pontonhíd lezárása, vagyis a hajózásnak megnyitása előtt időben odaérjenek.) Az is megmaradt emlékeinkben, hogy ellenőrizte a diáksapka és az imakönyv meglétét.

Ha e sorok írója visszagondol Dragos úrra, eszébe jutnak olyan emlékek is, amik családi körben jutottak tudomására. Barna bátyámnak 8 éven át (1935–1943) volt osztályfőnöke, de még sok évtizeden át kerültek elő a rá jellemző és érdekes történetek. Ezek némi túlzással megvilágítják a két háború között működő szerzetesnár pedagógiai felfogását, ami főleg a diákok alapos és rendszeres „munkára fogásáról” szól, hogy nem mellékesen minél kiterjedtebb tudást, kitekintést szerezzenek, s ezt felnőtt korukban hasznosíthatják. Vagyis semmi esetre sem „sanyargatás” volt ezzel a cél...

Testvérbátyám később is kapcsolatban állt Dragos úrral, ő eskette 1956-ban. Elmenekülése után sem felejtette el: karácsonyra ajándékkosárral kedveskedett, amit én vittem el az akkor már kőbányai lakhelyére, hiszen öregségére ott talált szállást. Ilyenkor jutott idő a beszélgetésre; például megtudtam, hogy üzenetet küldött Tomek úrnak Rómába, hogy ne fogadja el a primási méltóságot, ha ez szóba kerül...! A Lengyel-templom ajtatos, imádkozó asszony-hívei körébe is odaült. Végül tanúja is lehettem a fokozatos leépülésének.

Másik bátyámra még híradós-levente korában figyelhettem föl Dragos úr. Évekkel később jött a levelezőlapja ezzel a szöveggel: „*Kedves Andorkám! Ha mifelénk járnál, és időd engedné, nézz fel hozzám, ismét visszaesés áll fenn. Szeretettel vár, és üdvözl: Dragos K.*” A „visszaesés” rádiókészülékénél jött elő. Köszönetképpen 1955 júliusában Sík Sándor akkor megjelent Zsoltárok könyvét ajándékozta „Andor barátomnak szeretettel”.

Úgy érzem, Dragos úr igazi arca ebben volt fölismerhető, már azután, hogy igazgatóként sok mindent kellett vállalnia és elviselnie. Egészen addig, hogy 1948. szeptember elején ő kényszerült átadni a 231 évre visszatekintő iskola vezetését az ateista diktatúrát gyakorló rendszer képviselőjének.

Dragos Károly olyan egyénisége volt a Rendnek azokban az évtizedekben, aki emlékének megőrzésére készítette tanártársait, volt diákjainak egyre fogyó seregét, s persze idős korát ismerő és tisztelő kőbányai híveit, nemkülönben az őt ott gyakran felkereső egykori piarista kispapokat.

„Papságában” is, tanári mivoltában is értékes példát adott mindnyájunknak. Mennyi kitűnően megfegyvelzett, következetes munkára szoktatott, a klasszikus szellemet át kiművelt derék keresztény jellem nevelődött atyai – azaz komoly, de szerető – keze alatt, akik külföldre szakadva is hálával emlegetik nevét” – fejezi be a Rend által szerkesztett egykori méltató írás.

FORRÁS: *Piarista levéltár; N. 834. sz. doboz, Pesti gimnáziumi évkönyvek, 1919–1951.*

FÉNYKÉP: *Piarista Levéltár; koltaiandras@piarista.hu*

Szilágyi Géza testnevelő tanár

Akinél a „Vigyázzállás!” még vigyázz állás volt...

ÍRTA: FARKAS ZSOLT

Egyik volt diákja így jellemezte – igen találóan – a 105 esztendeje, 1912-ben Mezőhegyesen született és 15 éve elhunyt tornatanárát, aki teljes aktív életét a budapesti Piarista Gimnáziumban élte diákjai között és az egész országban, sőt még külföldön is végezte sportegyesületi munkáját hazánk lelkesedő és fejlődő, de próbára tevően nehéz szakaszában is.

Hosszú tartalmas élet után – mint ahogy az a tornatanároknál általában megfigyelhető volt – 2002. szeptemberében hunyt el, s temették (nyilván özvegye rendelkezése alapján) a Deák-téri evangélikus templom urnatermében katolikus egyházi szertartással. A gyászmisét érte a már újra a Duna-parton működő piarista kápolnában mondták.

A nagyon vallásos és nem annyira tehetős családban négy fiú nevelkedett, de középiskolai továbbtanulása – lévén a legfiatalabb – már nehézségekbe ütközött. Azonban nagyszerű sport-eredményei okán a pécsi katonaiskolába jelentkezett, ám – furcsa mód! – „általános testi gyengesége” címén elutasították. Így a makói állami Csanád Vezér Reálgimnáziumban végezte középiskoláját, ahol versenytornászként szerepelt. Útja most már a Testnevelési Főiskolára vezetett, amit 1935-ben rangelsősként végzett, és vette át testnevelő tanár diplomáját.

Az országban akkoriban még nem eléggé ismert kosárlabdasporthoz annyira megszerette, hogy már maga is művelte és tanította, hiszen a kosárlabda- és kézilabdaedzői képesítést is megszerezte a vívómesteri mellett.

A TF-en kívánt maradni tanárként, de ennek feltétele az volt, hogy legalább egyéves középiskolai működést bizonyítson. Ezt a miskolci Fráter György Kir. Kat. Gimnáziumban teljesítette. Most már a főiskolán tanársegédi beosztást kapott, és sportegyesületének (TFSE) kosárlabdaedzője is lett. Játékosként többször szerepelt nemzetközi mérkőzéseken, mint a főiskolai válogatott csapat tagja, és bajnokságot is nyertek. Hamarosan adjunktussá nevezték ki. Ezzel egyidőben a budai Verbóczy Gimnáziumnak is tanára, de 1936-ban már megkezdte működését a pesti Piarista gimnáziumban, ami végül is négy és fél évtizedre terjedt. A Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium az egyetemi testnevelés keretében megbízta még a róm. kat. Központi Papnövelde és a piarista Kalazantinum hallgatóinak testnevelés oktatásával is.

Kezdő tanári éveiben még nem volt megoldva lakhatása, ezért mintegy két évig a főiskola Győri-úti épületében nem éppen megfelelő ideiglenes szálláshelyet. (Erre az öt felkereső egyik volt diákjának panaszkodott is).

Az 1936. év már egy különleges feladatot is juttatott: a berlini olimpiai játékokra a magyarokat is meghívták testnevelési rendszerünk bemutatására az atlétikai versenyszámok szünetében. Ezen Szilágyi Géza a bemuta-

tó tornászcsapat első tornászaként vett részt, amit pazar előadásukkal meg is nyertek; ezzel Coubertin báró díját és oklevelét is elnyerték.

A piarista gimnáziumban gyorsan beilleszkedett a torna tanításába másik két kartársa mellett, mert őrá is szükség volt az új tanulmányi tanterv szerint a tornaórák számának megnövelése miatt. A diákok számára ekkor vezették be a mindennapos testnevelést, amit hetente háromszor reggelente a szabadban kellett teljesíteni.

Az első öt évben „helyettes tanári” besorolása van, és gimnáziumi sportköri vezetőként is működik. Hamarosan meghívást kap az Országos Testnevelési Tanár Egyesület Választmányába is. 1941-ben „rendes testnevelő tanárrá” léptették elő. A kézilabdázás terén is feladathoz jut, a Magyar Atlétikai Club kézi- és kosárlabda szakosztályának vezetője.

Szilágyi Géza 1942-ben kapcsolódik be a Leventemozgalomba: csapatparancsnok lesz Tajthy Kálmán tanártársa helyébe lépve (aki viszont országos leventevezetői megbízást kap). A kerületi Levente Egylet kézilabda-szakoktatója, a középiskolás KISOK szervezetnek egyik vezetőtanára. 1943-tól már Levente főtiszt és Budapest Központi Sportosztálya kosárlabda szakosztályának vezetője. 1944-ben katonai szolgálatra vonult be.

Budapest ostroma után – Tajthy Kálmán iskolától való megválása miatt – a csonka félévben Szilágyi tanár úr munkája megnövekedett. Minden osztályban kellett órát tartania, hogy a diákok osztályzatot kaphassanak. A súlyos károkat elszenvedett iskolaépület újjáépítése során a tornaórákon a diákok segédmunkát végeznek az építőanyag felhordásában.

Ekkor már csak három tanév van vissza a szerzetesi iskolák államosításáig. Az állami Ady Endre gimnázium

1948. évi megalakulásakor megmaradhat testnevelő tanárnak. Továbbra is a tornaszertár őre és a sportkör vezetője. Az iskola kosárlabda-csapata jól szerepel: veretlenül nyeri a kerületi bajnokságot, sőt még a vívócsapat is országos első lett.

Két esztendei szünetelés után a Piarista Rend visszakapja gimnáziumát. Szilágyi Géza is örömmel folytatja tanári munkáját megszokott környezetében, majd 1953-tól a Mikszáth Kálmán téren kijelölt új helyszínen. Diákjai figyelemre méltó eredményeket érnek el: a gimnázium ifi-csapata az 1953–1959. években öt országos bajnokságot, serdülő-csapata 1966–1968-ban hármat nyert.

1978. augusztus 31.-ével vonul nyugállományba, bár még két évet kell tanítania, amíg pótlásáról gondoskodni tudnak.

A Piarista Rend Géza bácsi 44 esztendőre terjedő odaadó munkáját a Kalazanci Szt. József arany emlékéremmel köszönte meg (a bronz- és az ezüst-fokozatot már korábban megkapta). 1978-ban még egy elismerést kap Albert István piarista tartományfőnök felterjesztése és annak római elfogadása kapcsán Szilágyi Géza bekerül a piarista konfráterek terebélyessé váló nagy családjába. Már a halála utáni évben volt tanítványai és tisztelői a Duna-parti gimnáziumban felavatták emléktábláját.

Meg kell említeni azt is, hogy a diktatúra hogyan is szól bele az ő életébe. 1952-ben a Helsinkiben tartott Olimpián kosárlabda-játékvezető volt. Egyik mérkőzésén, a Mexikó–Bulgária meccsen, kiállította az egyik szabálytalankodó bolgár játékost, aminek az lett a következménye, hogy már mindjárt másnap hazaküldték.

Idehaza nem is volt szükség semmiféle, akár formális kivizsgálásra sem, mert „bűnössége” nyilvánvaló volt: „egyik szocialista testvér-nemzetünk” játékosát sértette meg. Ezért nemzetközi bírói tisztétől rövid úton eltiltották, amit követett kosárlabda-játékvezetői leváltása. E határozat 1956 őszen rövid időre hatályát veszítette, majd újra életbe lépett, véglegesen eltiltva őt a kosárlabdaspportban való működésétől. Ez a jogtalan határozat persze bántotta őt, de egyéniségét mégsem törte meg, ugyanis iskolájában – hála a rendi vezetőségnek – tovább dolgozhatott, mert az eltiltás erre nem vonatkozott.

Volt egy másik „furcsa” eset is. 1953-tól a középiskolások versenyein hosszú időn át – még '56 után is – mindig a piarista csapat nyert (ahogy az egykori sajtó nevezte: a „Mikszáth Kálmán-téri” gimnázium). Az egyik évben ugyan nem, ugyanis a győztes diákok közül többen is megbuktak, s így a kecskeméti gimnáziumba kerültek. De a legközelebbi országos versenyt már megint ők nyerték, aminek „megoldását” az illetékes szerv máris megtalálta a „klerikális” győzelem leküzdésére: évekig nem írtak ki bajnokságot...!

Lehet, hogy Szilágyi Gézát is megfigyelték, mert évente és katonai múlttal rendelkezett. Majd 1950-ben megmaradt a piarista iskolában, amikor már hihetetlen nyomás nehezedett az egyházra. Van adat arra is, hogy levelek, újságcikkek is jelentek meg róla, amikben mindennel vádolták őt a szocializmus ellenségének kikiáltva. De múltjáról nem beszélt diákjainak, így azok nem is sejtették, hogy tulajdonképpen ki is ő. A nagyszerű

gimnáziumi sporteredmények szerencsére továbbra is megszületnek az ő vezetésével.

Az 1990-es esztendő az ő életében is – bár már idős korában – örvendetes változást hoz. 1994. decemberében a Köztársaság Elnöki Aranyérmével tüntetik ki (valószínűleg a négy évtizeddel korábbi eltiltásának rehabilitálásaként). A testnevelő tanárok II. kongresszusán egy kedves meglepetésben van része: a felszólaló Antall József beszédje során külön is köszönti őt, volt tanárát, aki – a televíziós közvetítésen is jól láthatóan – megindultan fogadja ezt a megtisztelő gesztust. Ennek lett a folytatása az elnöki kitüntetés.

1995-ben, főiskolai diplomája megszerzésének 60. évfordulóján vehette át gyémántdiplomáját, amely időpont épp összeesett a Testnevelési Főiskola megalapításának 70. évfordulójával. (Viszont vasdiplomájának öt év múlva esedékes átadásáról nincs adat.)

Élete vége felé közeledve egyik volt tanítványa – aki ekkor már játékvezetőként szerepelt – a Piarista Gimnáziumban megalapította a „Szilágyi Géza Vándordíjat”, amelyet évente a gimnázium egyik tanulója, mint legjobb játékosa, érdemelte ki. Míg egészsége engedte, a serleget Géza bácsi adta át ilyenkor mindig könnyes volt a szeme...

Szilágyi Géza meghatározó személyiség, korszakos pedagógus és sportvezető volt. A piaristák egykor eleve szigorú tanárt kerestek, így esett őreá a választás. De volt is tekintélye. Olyan pedagógus volt, akinél a „vigyázz-állás!” még vigyázz állás volt. A diákjai, ha rendetlenkedtek is óráin, kifogásolni valót követtek el, akkor szigorú volt, intőt adott. De nem volt szüksége testi fenytésre, elég volt a határozott fellépés; nem más, mint csak az odalépés a rendetlenkedő elé. Vagy egy vidéki sportszepléskor, este lefekvéskor – talán fia juthatott eszébe – szelíden, csendesesen csak annyit mondott: jó éjszakát!

Tartása az iskola államosításakor is megmaradt. Ahol ő megjelent, előállt a tökéletes rend, testi fenytés nélkül is. 1953-ban egy bajnokságon figyelmeztette diákjait: még bírók is provokálni fognak, de ti tegyetek úgy, mintha minden rendben menne – s ment is rendben...

Géza bácsi még 70-évesen is felment a korrólra, s bemutatta a saslengéssel kombinált szabadgyakorlatot. Szívesen jelent meg érettségi találkozókön. Ezekon annyira fiatalnak tűnt, mintha ő is az osztálytársuk lenne.

Tanítványai, sportvezető kartársai is a legnagyobb elismeréssel, tisztelettel emlékeztek róla. Nem véletlen tehát, hogy temetésén „saját halottuknak” adták a végtisztességet; annak, akinek a sportág is oly sokat köszönhetett, s akit emberként is mindenki szeretett.

Életében mindvégig hű maradt tanári esküjéhez; „...a vezetésemre bízott ifjúságot kitarító buzgalommal tanítom, vallásérkölcsi és igazi hazafias szellemben nevellem.” Ezt a felfogást tükrözte saját szerkesztésű imája is, ami a főiskolán hivatalossá is lett...

FORRÁS: *Testnevelési Egyetem levéltára; Piarista Gimnázium: Tanárok emlékezete (2003); Új Ember folyóirat (1995. aug. 27.); Pesti gimnáziumi évkönyvek (1936–1953)*

FÉNYKÉP: *Piarista Levéltár*

A BARSAI

Az orvosműszer-fejlesztő mérnök

Dr. h. c . Barsai János, a Magyar Mérnöki Kamara Egészségügyi Műszaki Tagozatának oszlopos tagja tartalmas, kifejezetten sikeres évtizedek után vonult nyugdíjba, és ma is olyan részletességgel idézi fel az 50-es években történeteket – nem csupán a nevekre emlékszik metsző élességgel, de teljes párbeszédre is – mintha csak olvasná.

– *Mindig is mérnök szeretett volna lenni?*

– Valójában az orvosi pálya legalább ennyire vonzott, de a piaristáknál tanított a később országos hírnévre szert tett Öveges József szerzetes, aki olyannyira hatékonyan oltott be a fizika és a matematika szeretetével, hogy elterelt a mérnöki pálya felé. Mindez a második világháború alatt történt, amikor Magyarország német megszállása után a zsidó osztálytársaimnak sárga csillagot kellett hordaniuk. De csak az utcán! Amint beléptek az iskola kapuján, az igazgató utasítására levették a kabátjukról. A piaristák nem tűrték a megkülönböztetést, viszont aki nem tanult, azt minden további nélkül eltanácsolták. *(Épp itt tartottunk a történetben, amikor csöngött a telefon: az egykori diáktársak a 70 éves érettségi találkozózt szervezik.)*

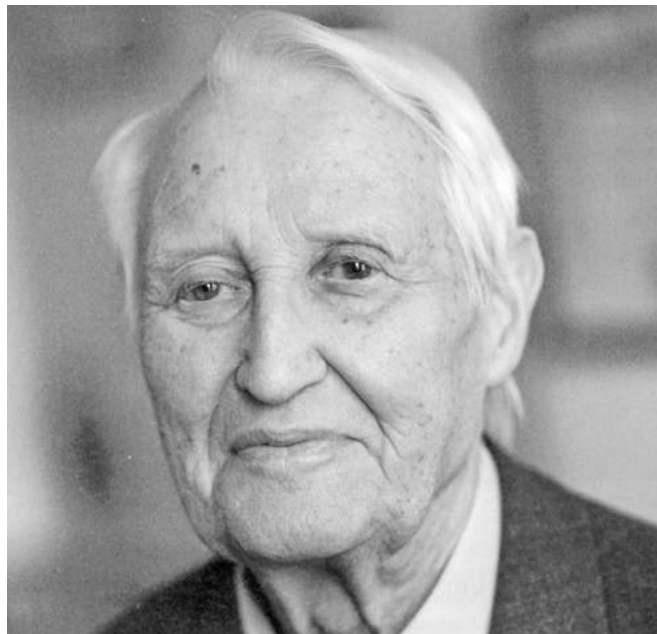
Érdekesség, hogy a közelmúltban elhunyt Nobel-díjas Oláh György felettem járt egy évvel.

– *Még a kommunista hatalomátvétel előtt leérettségi-zett.*

– Igen, bár az ostrom után nem volt egyszerű Rákos-palotáról bejutni az Erzsébet híd pesti hídfőjéhez. Szóval jól tanultam, és Öveges tanár úr felkeltette bennem a műszaki érdeklődést, így aztán 1947-ben a József Nádor Egyetemen kezdtem el gépészmérnöknek tanulni. Az ötödik félévben a B, azaz a villamos tagozatra iratkoztam be. A hetedik félévben már megalakult a villamosmérnöki kar, így én már villamosmérnökként végeztem, az oklevelem száma 108. A diplomám „jó” minősítésű lett, a marxizmus-leninizmusra kapott kettősem lehúzta a szakmai tantárgyak jelesét. A diplomamunkám három vasúti kocsis dízel-elektromos szerelvény trakciós motorjának tervezése volt, ami forgószármolyba volt építve. Számítógépekről még szó sem volt, mindent kézzel rajzoltunk. Ma is őrzöm.

– *Akkoriban a fiatal végzős mérnököket a minisztériumok osztották szét az országban.*

– Anélkül, hogy az érintetteket megkérdezték volna az elképzeléseikről. Engem Várpalotára, az erőműbe vezényeltek, amitől megijedtem. Lehetőségeimhez képest támogattam a szüleimet és testvéreimet, nem akartam elszakadni tőlük. Végül sikerült megoldani, hogy a Kohó- és Gépipari Minisztérium a Magyar Siemens Reiniger Művek Rt.-hez osztott be szolgálatra, amely mint volt német vállalat, szovjet kézbe került jóvátételként. 1951-ben merőben szokatlan módon az orosz vezérigazgató követte a Siemens példáját: őt vezérigazgató úrnak kellett szólítanom, én pedig mérnök úr voltam. Rögtön ezután háromévi sorkatonai szolgálatra hívtak

be, lokátor kiképzést is kaptam. Megírtam az illetékes párttitkároknak, hogy „*micsoda ellentmondás, hogy miközben az országnak égető szüksége van mérnökökre, nem engednek dolgozni*”. Egy szép napon hívatott a századparancsnok: „*maga most leszerel, menjen Isten hírével!*” – mondta. Tekintve, hogy a legsötétebb Rákosi korszakban jártunk, nem biztos, hogy pontosan ezeket a szavakat használta, de ez volt a lényege. A kérdéseimre, hogy mégis mi történt, nem tudott válaszolni, de azonnal hazamehettem, a katonaruháimat is csak később vittem vissza. Így kezdhettem el dolgozni a gyárban. A cég csak 1952-ben került át magyar fennhatóság alá, Röntgen és Orvosi Készülékek Gyára néven.

– *Mi volt az ön feladata?*

– Főképpen röntgenberendezéseket gyártottunk, mind orvosi, mind ipari célra. Sokat dolgoztam, szerettem a kutatás-fejlesztést, érdekelt a szakma, és ezt a feletteseim is látták, úgyhogy 1953-ban kineveztek a próbaterem vezetőjévé. Itt teszteltük és szabályoztuk be egyedileg a gyár által készített röntgenberendezéseket. Nehezen jutottunk hozzá külföldi alkatrészekhez, és az export is nehézkes volt; az akkoriban monopolhelyzetben lévő külkereskedelmi vállalatok nem tudtak bennünket megfelelően képviselni, úgyhogy az elsők között kértünk és kaptunk önálló exportjogot, ami akkoriban nagyon nagy dolog volt. Mindez 1956 nyarán történt, és ekkor született meg a Medicor Röntgen Művek, illetve az azóta világhírűvé vált Medicor név. 1963-tól már öt orvosi készülék- és műszergyár integrációjával megalakult, Közép-Európában is számottevő Medicor Művek néven működünk, és az állami iparvállalatok között elsőként önálló importjogot is szereztünk. Engem 1959-ben neveztek ki az elektromos fejlesztési osztály vezetőjének.

– *Két évvel később mégis Kairóban folytatódott a történet...*

– A munka mellett elkezdtem külkereskedelmi mérnöknek tanulni a Közgazdasági Egyetemen, mert láttam, hogy nem elegendő képzett mérnöknek lenni, és műszakilag fejlődni, el is kell adni a termékeket. 1959-ben megnősültem, és amikor jött a felkérés, hogy utaz-

zak Egyiptomba, a feleségem éppen babát várt. Gondolhatja, mennyire örült. Végül én előre mentem, és a feleségem a kilenc hónapos kislányunkkal úgy jött utánam, hogy már várta egy berendezett lakás, én pedig nagyjából kiismertem magam a helyi viszonyok között. Egyiptomot ne úgy képzelje el, mint amit ma lát a hírekben. Alexandriában például több ezer görög nyugdíjas élt, élvezve a klímát, az olcsó árakat, a keleti kényelmet. Engem mint magyar mérnököt megbecsültek, a Medicor termékek versenyképesek voltak, árban is és műszakilag is felvették a versenyt a nyugati konkurenciával, például a Siemensszel vagy a Philipsszel. Az akkori vezérigazgatónak az volt a törekvése, hogy ne csak Szovjetunióba vagy Nigériába szállítsunk, hanem a fejlettebb piacokon is méretessük meg magunkat. Kairóból láttuk el magyar gyártmányú egészségügyi termékekkel Libanont és Szíriát is. Egyebek mellett tüdőszűrő röntgenautóbuszokat is értékesítettünk.

– Mit tudtak az akkori berendezések?

– Büszke vagyok rá, hogy munkatársaim segítségével fejlesztettük ki az új diagnosztikai röntgengenerátorokat, vizsgáló szerkezeteket, és a röntgenkép-erősítőket monitoros képmegjelenítéssel. Akkoriban úgy mondtuk, tévélánccal. Mivel akkor – informatikai háttér hiányában – még nem léteztek CT-berendezések, talán a legfontosabb munkám a sztereo angiográfiás röntgenberendezések kifejlesztése volt. Az első ilyen készüléket a miskolci vasgyári kórházban helyezték üzembe a MOM által gyártott mérőműszerrel együtt. Ez már 2-3 mm pontosságú mérésekre volt képes. A berendezést nemcsak Magyarországon, de az Egyesült Államokban és Kanadában is elfogadták találmányként. Mindez már a négyéves kairói

kiküldetés után történt, amikor újra átvettem az elektromos fejlesztési osztály vezetését.

– Az ön javaslatára kapcsolódtunk be az IEC-International Electrotechnical Commission munkájába.

– Magyarország alapító tagja az 1906-ban megalakult IEC-nek. Az én érdemem az, hogy 1969-ben felhívtam a figyelmet arra, hogy megalakult a TC 62, azaz az „Elektromos berendezések az orvosi gyakorlatban” elnevezésű tagozat. Számomra nyilvánvaló volt, ha részt veszünk a szabványok kialakításában, s részben alakítjuk, illetve követjük az IEC TC 62 előírásait, jobb eredményeket érhetünk el a honi medikai készülékgyártásban, és az exportunk is sikeresebb lesz. Így is történt, még Kanadába és Amerikába is exportáltunk röntgenberendezéseket.

A Műegyetemtől a GE-ig

Az 1929-ben született Barsai János 1966–1971 között másodállásban tanársegédként oktatta a fiatalokat a BME Villamosmérnöki Karán, a Géptan Tanszéken, dr. Sváb János és dr. Magyar József professzorok vezetése alatt. A BME Szenátusa 2001-ben arany-, 2011-ben gyémánt-, 2015-ban vasdiploma adományozásával ismerte el mérnöki tevékenységét.

Ma is követi a szakma fejlődését. Az Elektrotechnikai Tagozat küldöttnek választotta meg, és ezt a tisztét a 2014-es választásokig meg is tartotta, akkor korára való tekintettel mondott le. Az MMK Egészségügyi-műszaki Tagozatának munkáját tudásával, agilitásával, vidámságával ma is aktívan segíti. Barsai János tagja az amerikai és kanadai kamaráknak is, sőt, rendszeresen hozzászól az interneten folyó nemzetközi szakmai vitákhoz. A The Yorker International University mérnöki díszdoktorátust adományozott neki munkássága elismeréseként.

Számtalan kitüntetést kapott itthon és külföldön, hosszú és sikeres pályafutásából két eseményre a legbüszkébb. Az egyik, hogy 2009-ben saját költségén részt vett a Brüsszelben megrendezett IEC TC 62 és CENELEC TC 62 közös ülésén, ahol a megnyitó beszédek után felállva, tapsolva köszönték meg 40 évi munkáját a magyar tagozat elnökségében. (A CENELEC–Le Comité européen de normalisation en électronique et en électrotechnique – az EN jelzésű villamos ipari szabványokat adja ki. A szerk.) Az „1906 AWARD” elnevezésű díjat az IEC TC 62-ben végzett 40 évi munkájáért 2014-ben az IEC genfi főigazgatójától kapta meg. (A díjat 2004-ben alapították, és az elmúlt 12 év alatt Magyarországról csak ketten kapták meg, a másik kitüntetett Papp Ferenc a TC 34-es csoportból./A szerk.)

1988-ban nyugállományba ment a Medicortól, de tanácsadóként még 2006-ig aktív volt. Az idők változását jelzi, hogy a Medicor Röntgengyár 2000-2005 között már a GE tulajdonában volt. Barsai János élvezi a budapesti kulturális élet sokszínűségét, rendszeres koncert- ésínházlátogató. Azt mondja, vitalitását annak is köszönheti, hogy hosszú éveket járt hajnalonként úszni a Margitszigetre.

– *A Medicornak – akkoriban szinte páratlan módon – önálló képvisellete is volt Kanadában és az USA-ban.*

– 1971–75 között a Medicor torontói irodáját vezetem, 1978-82 között pedig a Medicor USA Ltd. elnöke voltam Columbusban (Ohio állam). Ez idő alatt több tanulmányom jelent meg Kanadában és az Egyesült Államokban, és sikerült az amerikai szakhatóságokkal elfogadtatnunk a Medicor röntgenberendezéseket. Elég alaposak voltak, a budapesti gyárat kétévenként ellenőrizték az amerikai szakemberek. Emlékszem, a második látogatásuk alkalmával már kérték, hogy ha lehet, ismét a Mátyás Pincében fejeződjön be a program... 1972-ben az USA-ban annak ellenére sikerült több berendezést eladnunk, hogy akkor még 35%-os vámot kellett a termékei után kifizetnie az amerikai képviselőnknek. *(Magyarországra 1978. július 7-től vonatkozott a legnagyobb kereskedelmi kedvezmény elve. A szerk.)* Nehezítette a munkát, hogy ebben az időben elég körülményes volt az amerikai vízum megszerzése. Amikor Kanadában dolgoztam, és először kellett átmennem az Egyesült Államokba, egy 157 kérdésből álló vízumkérdő lapot kellett kitöltenem.

– *Hogyan oldották meg a szervizelést?*

– Magyarországról volt kiküldött szakemberünk, és persze tanítottunk be kintieket is. De előfordult olyan eset, amikor én magam mentem ki egy elromlott géphez. Mivel részt vettem a gépek kifejlesztésében, volt sejtésem arról, hol lehet a hiba. A röntgen orvos nagyot nézett, amikor a „Maga a szerelő?” kérdésre azt válaszoltam, hogy „Nem, én vagyok a képviselő vezetője”. Egy relét kellett kicserélni, megoldottam a problémát. Nem sokkal később a fiam eltörte a bokáját jéghegyezés közben, és éppen ezzel a géppel vizsgálták meg.

– *Sosem érzett csábítást arra, hogy végleg kiköltözön?*

– De igen, még állásajánlatot is kaptam a kanadai Egészségügyi Minisztérium egyik mérnökétől. A családom nagy része Magyarországon élt, senkit sem akartam kellemetlen helyzetbe hozni. Az öcsém rendszeresen járt ki Amerikába Medicor-gépeket szerelni, ha én kint maradok, ő biztos, hogy nem kapott volna többet útlevelet. A gyerekeim természetesen perfekt angolok, a lányom neve még mindig kint van a New York Cortland Egyetem falán, mint az egyik legígéretesebb tehetség. A kanadai évek után Budapestre visszatérve a fiam jobban beszélt angolul, mint magyarul. Mindent összevetve jó életem volt, és nagyon örülök, hogy mérnökként dolgozhattam. Nem csupán azért, mert sok berendezést adtunk el a világban, de azért is, mert talán volt némi szerepem abban, hogy a magyar tudomány, illetve orvosi műszergyártás eredményeit megismerje és elfogadja a világ mérnöktársadalma.

UTÓSZÓ

Barsai Jánost Borián Tibor piarista paptanár révén ismertem meg a Magyar Piarista Diákszövetség Sík Sándor Kamarakórus baráti körében. Kedves, barátságos, szorgalmas, segítőkész embernek ismertem meg. Embernek is kiváló, barátnak pedig hűséges, kitartó. Ko-

rábban írtam a Piarista Diák lapunkban a díszdoktori címe elismeréséről kapott oklevél átadásáról. Amikor a Mérnök Újságban megjelent interjúról hallottam örömmel olvastam és már akkor megfogalmazódott bennem, hogy közlésem a piarista diákújságban, hogy a piarista öreg- és fiatal diáktársaink megismerhessék.

(Itt mondom el régi vágyamat, mely szerint mivel a Diákszövetségnek nincs módja minden érdemes társunkról interjút készíteni vagy cikket írni, hiszen nincs hol közzétenni, írjon mindenki az életútjáról rövid, néhány oldal terjedelemben leírást és küldje meg a Magyar Piarista Diákszövetség címére a nevére.

Össze gyűjtöm, bekötetem és mielőtt a Jóisten magához szólít, leadom, vagy átadom annak, aki utánam vállalja a gyűjtést és továbbadja egymásnak, időnként a soron következő leadja a Piarista Levéltárba. Utódaink – már akit érdekel – tanulmányozhatják, ötleteket vehetnek a leírtakból, ne vesszen kárba az a sok ismeret és tudás, amit közülünk ki-ki évtizedeken át tapasztalt, de nem volt módunk tovább adni. Gazdagítsuk mi is, így is a Piarista Rend gazdag több évszázados hagyományát.

Ezt az ötletemet Borián Tibor magyar-történelem szakos paptanár Úr jónak találta, elfogadta és Válogatás címen elkészítettük írásai egy részének könyv formában (nyomtatható 366 oldal+ mellékletek a kitüntetései és elismerései), valamint digitalizált formában megjelent kéziratát – olvasható a Piarista Levéltárban és nemso-kára az interneten.

A válogatás második kötet előkészítését is megkezdte, de annak megírására halála miatt nem kerülhetett sor. Szentbeszédeinek összegyűjtését és digitalizálását is szeretném elvégezni. Egyelőre keresem a lehetőséget.)

Közreadja: Borza György senior, aranydiplomás okl. gépészmérnök

Állami kitüntetések augusztus 20-án

A Magyar Szent István Rend díjat adományozta dr. Erdő Péter bíboros, prímás Esztergom–Budapesti érseknek dr. Áder János Köztársasági elnök és adta át a budai Sándor-Palotában.

A Magyar Érdemrend tisztikeresztje kitüntetésben részesült dr. Kállay Emil piarista szerzetes, volt tartományfőnök, nyugalmazott főiskolai tanár.

Levéltárosi szakterületen végzett kiemelkedő teljesítménye elismeréseként Pauler Gyula-díjat kapott Koltai András a Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Levéltárának levéltárosa, a Magyar Levéltárosok Egyesületének titkára. A kitüntetések Balog Zoltán miniszter adta át a pesti Vigadóban, amelyekhez szívből gratulálunk!

A Piarista Diák Szerkesztősége

Érettségi után 70 évvel találkoztunk...

Mi, akik a jelenlegi budapesti piarista gimnázium épületében, mint a Magyar Kegyes Tanítórend budapesti gimnáziumának VIII. A és VIII. B osztályos 1947-ben érettségizett diákjai, ez év június 3-án tartottuk 70-ik érettségi találkozókat, amelyről rövid beszámolót szeretnék adni.

1947-ben 76-an érettségiztünk és ebből jelenleg – tudomásunk szerint – Isten kegyelméből – 11-en élünk. A június 3-i találkozón 6-an voltunk jelen (ebből öten a feleségükkel). A további öt osztálytársunk betegség vagy külföldi tartózkodás miatt nem tudott jelen lenni. Meghívásunkra több özvegy feleség is jelen volt. A szentmise előtt Labancz Zsolt Sch. P. tartományfőnök úr és Strommer Pál úr, a Magyar Piarista Diákszövetség elnöke üdvözölte az egybegyűlteket. Zsolt atya mindnyájunk öröme kedvesen megkérdezte a jelenlévőket, azaz a feleségeket és az özvegyeket életükről, és a szentmise előtt kiosztotta a RUBIN MATURA EMLÉKLAPOKAT.

A szentmisét kérésünkre dr. Sóczó Ferencz Sch. P. atya – régi barátunk – tartotta. Felolvastuk elhalt diák-társaink és tanáraink nevét.

Hálát adtunk Istennek, hogy ezt a neves napot megértük. Hálát mondtunk a piarista atyáknak, Az elhunytakért és az élőkért, hogy neveltek minket 8 éven keresztül, és jelenleg is nevelnek hitben, hazaszeretetben, embertársaink szeretetében, fizikai fejlődésünkben és a tudományokban, azaz „PIETAS et LITTERAE”.

A szentmise után a gimnázium főbejáratával szemben lévő étteremben fogyasztottuk el az ebédet hangulatos beszélgetés közben.

Törekedtem arra, hogy az érettségi találkozónkon a régi érettségi tablók felújítva a kápolna folyosóján legyenek elhelyezve. Erre adott nekem erőt Várgedő Tamás öregdiák úr, a Diákszövetség választmányának elnöke (a Sík Sándor kamarakórusban volt kórustársam), aki ösztönzött, hogy keressem meg a tablókat, és azok felújításában segítséget ad a Diákszövetség. Az „A”-sok tablóját megsérülve ugyan, de megtaláltam, a „B”-sek tablója azonban valamelyik költözés közben elveszett. Így a saját kis tablót vittem be a Diákszövetségbe. Strommer Pál elnök úr mindenben segített, ő intézte el a felújítást és a restaurációt kb. 140.000 Ft-ért.

A még élő 11 osztálytárs és az özvegyek sikeresen összeadták ezt az összeget. Köszönjük kedves Mindnyájatoknak, és köszönjük a Diákszövetség segítségét. Együttal köszönetet mondunk Horváth Bálint úrnak, a gimnázium igazgatójának, aki a felújított tablóknak helyet adott a kápolna folyosóján, amelyeket feleségeinkkel és özvegyeinkkel meghatódva megsodáltunk.

*Barsai János,
volt VIII. B. osztályos öregdiák*

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: György deák, alias Borza György senior, piarista öregdiák

**83 éves korában elhunyt
dr. Kirschner István fizikus,
egyetemi tanár**

A Nagykanizsai Piarista Gimnáziumban az 1940-es évek közepén kezdődött ismeretség, barátság, majd összetartozás arra kötelez, hogy a Diákszövetség lapjában is elbúcsúzzam iskolatársunktól.

Búcsúzni mindig nehéz. A végső búcsú pedig különösen az. A „szellemi mécsesünk hatósugara – mivel emberi léptékű – túl kicsi ahhoz, hogy megfelelően bevilágítsa Pista barátunk küzdelmes életútját. Ezért is nehéz megtalálni e szomorú alkalomhoz illő és megismételhetetlen szavakat, amelyekkel visszaidézhetők lennének az elmúlt 8 évtized jelentősebb emléktöredékei.

Kedves Pistám!

Életutad és sorsod – kortársaidhoz hasonlóan – összefonódott a magyar történelem mindnyájunkat érintő változásaival. Életviteledet és munkahelyedet – tájékozottságom szerint – az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen (1952–1957) annak kitűnő elvégzése a jövőt illetően is kellően és véglegesen megalapozta. Az ELTE fizikai tanszékein tanársegédként (1957–1962), adjunktusként (1962–1968), docensként (1968–1976), majd egyetemi tanárként, tanszékvezetőként (1976–2004) dolgoztál, tanítottál és kutattál.

Ismereteim szerint alapvető kutatási területed az alacsony hőmérséklet fizikája, és azon belül a szupravezetés volt. A tudományos dolgozataidat (100-on felül) magas színvonalú nemzetközi folyóiratokban publikáltad, és emellett 40 műszaki fejlesztési tanulmánynak is szerzője voltál. Oktatási tevékenységet 1957 óta végeztél az egyetemen. Bevezetted az alacsony hőmérséklet fizikájának hazai egyetemi oktatását is. Hivatalosan 2004-ben nyugdíjba mentél ugyan, de még évekig tanítottál és kutattál.

Tudományos kutatásodnak eredményeit nemzetközi szinten is nagyon pozitívan és széles körben értékelték. Rendszeresen idézték, több nemzetközi lexikonban méltatták tevékenységedet. Többször kértek fel hívásos külföldi folyóiratokban tudományos dolgozatok közlésére és színvonalas nemzetközi konferenciákon rendezett előadások megtartására, elnökségi tisztség betöltésére. 1982-ben az Európai Fizikai Társaság Alacsony Hőmérséklet Fizikai Bizottságába választottak.

Több külföldi intézmény kezdeményezett tanszékeddel kutatási együttműködést és nemzetközi konferencia szervezését is.

Iskolateremtő egyéniség voltál. Irányításoddal munkatársaid jelentős eredményeket értek el, és tudományos fokozatokat szereztek. Az összetartozás tudatával és elkötelezettségével tartós és eredményes közösséget teremtettél abban a megosztott világban is. Az egyetem és a közösség céljaihoz, azok gyakorlati megvalósításához – az akkori lehetőségek között – a magad és a kapcsolataid többletét mindig hozzáadtad. A „damaszkuszi út”

hamis útjelzőkkel ellátott szakaszán sem tévedtél el. Ember maradtál az embertelenedő világban is.

Kedves Pistám!

A nyugdíjas időszak sem jelentette az emberi összetartozásunk alkonyát. Továbbra is, ha korlátozottabb módon is, de élt a kanizsai barátságunk. A negyedéves kanizsai öregdiák találkozókön – amíg egészségi állapotod megengedte – rendszeresen találkoztunk. Egészségi állapotodról nem szívesen beszéltél, de szenvedtél. Szenvédésednek az elmúlt időszakban többféle stációja volt szerető feleséged, Pannika féltő aggódása és gondoskodása mellett is.

A földi élet kapui 2017. február 24-én – sajnos – becsukódtak. Őszintén reméljük, hogy betegség terhei – mint erények – a gondviselés szeretetének „áramkörébe” kapcsolódtak. Reméljük azt is, hogy kedves és rokonszenves egyéniséged emlékei továbbra is itt élnek közöttünk, és sugároznak felénk a földöntúli világ minden ígéréttel és valóságával.

Nagyon sajnálunk, és szomorúak vagyunk. Hiányozni fogsz mindnyájunknak, de különösen szeretett feleségednek, kedves rokonságodnak, barátaidnak, a még mindig kötődő tanítványaidnak.

Az örök élet reményével és a viszontlátás hitével búcsúzunk. Isten áldjon és nyugodjál békében!

Budapest–Nagykanizsa, 2017. február 24.

*Dr. Dénes Ferenc,
iskolatársad és barátod*

NAGY LÁSZLÓ:
Adjon az Isten

Adjon az Isten szerencsét,
szerelmet, forró kemencét,
üres vékamba, gabonát,
árva kezembe parolát,
lámpámba lángot, ne kelljen
korán az ágyra hevernem,
kérdésre választ ő küldjön,
hogy hitem széjjel ne düljön,
adjon az Isten fényeket,
temetők helyett életet,
nekem a kérés nagy szégyen,
adjon úgyis, ha nem kérem.

Már egy éve, hogy kedves Tibor bátyánkat – Borián Tibor igazgató urat – átszólította az Úr a túloldalra. Sokszor érezzük hiányát, baráti segítőkészségét, kitűnő ötleteit a közösségi életünk keresztény kulturális, zenei eseményeivel kapcsolatban. Szelleme tovább él közösségeinkben, és majd találkozunk.

Borza György, Nagy Dezső

Tíz éve...

Az 1948-as államosítással a mai Románia területén megszűnt négy iskolánk (Máramarossziget, Nagykároly, Kolozsvár, Temesvár). Visszatérésre, régi iskoláink átvételére sokáig, még a rendszerváltás után sem gondolhatunk. Egy éves tájékozódás után 2007-ben, szeptember 10-én, két bátor piarista – Kállay Emil és Sárközi Sándor – nekiindult, hogy Csíkszeredában megtelepedve újraindítsa a mai Romániában a piarista nevelő munkát. Létrehozták a ma is működő Piarista Tanulmányi Házat, és elkezdtek dolgozni. Hosszú lenne elmondani mindazt, hogy mi történt az azóta eltelt tíz esztendő alatt. Az alábbi pár képpel tisztelgünk ma, a tíz éves jubileum napján az „üttörők” előtt.

*Sárközi Sándor és Kállay Emil
a Márton Áron szobor előtt 2007-ben*

Sárközi Sándor csángó fiatalokkal

A Ház

Hírek

• **Halottak napja** ünnepéhez kapcsolódóan 10.31-én, kedden 10 órakor találkozunk a Fiumei úti Nemzeti Sírkert bejáratánál. 11.02-án, csütörtökön szintén 10 órakor lesz a találkozó az Új Köztemető bejáratánál. Mindkét helyszínen az imát vezeti Ruppert József Sch.P.

• **Megemlékezés** Dr. Antall József miniszterelnökről, egykori diaktársunkról a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben 12.15-én, pénteken 14 órától, majd fejet hajtunk Dr. Mádl Ferenc köztársasági elnök sírjánál.

• **Emlékmise** Dr. Antall József miniszterelnök halálának évfordulójához kapcsolódva és megemlékezés elhunyt diaktársakról 12.17-én, vasárnap 18 órától a dunaparti Piarista Kápolnában.

• **Óévbúcsúztató** ünnepséget tartunk 12.29-én, pénteken 16 órától a Diákszövetség Irodájában.

Szeretettel várunk Mindenkit programjainkon!

Magyar Piarista Diákszövetség Közhasznú szervezet
Adószám: 19013581-1-41 **Elnök:** Strommer Pál
Számlaszám: OTP Bank: 11708001-20504685
SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN szám: HU68 1170 8001 2050 4685 0000 0000

Piarista Alapítvány (Alapító: Magyar Piarista Diákszövetség)
Közhasznú szervezet **Adószám:** 19013598-1-41
Kuratórium elnök: Bognár László
Számlaszám: ERSTE Bank: 11991102-02103154
SWIFT kód: (BIC) GIBAHUHB
IBAN szám: HU29 1199 1102 0210 3154 0000 0000

1052 Budapest, Piarista köz 1.
Telefon/üzenetrögzítő: +36 1 486 4432
Internet: <http://www.mpsdz.hu>;
E-mail cím: iroda@mpsdz.piarista.hu

Nyilvántartási és tagdíj ügyek: Bognár László +36 30 931 8647
E-mail cím: csaszar.daniel@mpsdz.piarista.hu
Gazdasági ügyek: Svastits Géza, +36 1 486 4454
E-mail cím: bognar.laszlo@mpsdz.piarista.hu

Hivatalos órák: Budapest, Piarista u. 1. (Budapesti Piarista Gimnázium) I. emelet alatt minden hétfőn 14–17 óra között

Tagdíj: aktív keresőknek évi 4000 Ft, nyugdíjasoknak, tanulóknak és pártoló tagoknak évi 2000 Ft. Külföldön élőknek tagdíja 40 €, vagy annak megfelelő más pénznem. **Adományokat** a fenti számlákon köszönettel fogadunk. Befizetés a házi pénztárban a hivatalos órákban, a kiküldött csekkel, vagy banki átutalással a fenti számlákra.

A Piarista Diák következő, 86. száma 2018. március hónapban jelenik meg.

Lapzárta: 2018. február 20.

Piarista Diák • Kiadja a Magyar Piarista Diákszövetség • Nyilvántartási szám: 163/440/1/2008

Szerkesztette a Sajtóbizottság: **Borián Tibor** Farkas Zsolt

Tördelés: Logod Bt. • Nyomda: Innova-Print Kft. • Felelős vezető: Komornik Ferenc